

ANALÝZA PRÁVNÍCH PODMÍNEK PRO POSKYTOVÁNÍ MALÝCH ÚVĚRŮ PODNIKATELŮ NA VENKOVĚ

1. etapa

Vyhodnocení právních rizik a omezení plynoucích z poskytování úvěrů

12.09.2007 v Plzni

„Podpora zaměstnanosti na venkově prostřednictvím poskytování mikropůjček a vzdělávání venkovského obyvatelstva“

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem EU a státním rozpočtem České republiky

Zadavatel: **Centrum pro komunitní práci západní Čechy**
IČ: 694 61 091
se sídlem Plzeň, Americká 29, PSČ 301 38

Zpracovatel: **Advokátní kancelář Prošek, Zscherp a partneři**
Mgr. Ing. Jiří Prošek, advokát
IČ: 713 29 277
se sídlem Plzeň, Sady 5.května 46, PSČ 301 00

Obsah:

1. Úvod	4
2. Předpokládaná právní omezení	5
2.1. Poskytování úvěru	5
2.2. Možnosti institucionálního zabezpečení	5
2.2.1. Občanská sdružení	5
2.2.2. Nadace a nadační fondy	8
2.2.3. Obecně prospěšná společnost	11
2.2.4. Účelový peněžní fond dle zák. č. 250/2000 Sb., v platném znění	13
2.2.5. Společnost s ručením omezeným	14
2.2.6. Akciová společnost	17
3. Ekonomická a právní rizika	24
3.1. Veřejná podpora a unijní předpisy	24
3.1.1. Řízení před EK	25
3.1.2. Blokované výjimky	26
3.1.3. Podpora <i>de minimis</i>	27
3.2 Rizika plynoucí z předpisů pro nakládání s veřejnými rozpočty	28
3.3 Zhoršení dobytosti pohledávky	30
3.3.1 Navrhované zajišťovací instrumenty	31
3.3.2 Informační povinnost dlužníka	35
3.4 Nedodržení účelu úvěru	36
3.5 Riziko u osob na straně věřitele	37
4. Navrhované řešení minimalizace rizik poskytování úvěru v rámci Projektu	39
4.1. Vyhodnocení osoby žadatele	39
4.2. Zvolení vhodného zajišťovacího institutu	40
4.3. Průběžný dohled nad dlužníkem	40
4.4 Vymáhání pohledávek	41
5. Závěr	45
6. Použitá literatura	48
7. Přílohy	49

1. Úvod

Zadavatelem byl zpracovatel osloven v rámci zadávacího řízení veřejné zakázky jako jeden ze zájemců o zpracování „Analýzy právních podmínek pro poskytování malých úvěrů podnikatelům na venkově“ (dále jen Analýza), přičemž nabídka zpracovatele byla zhodnocena jako nejvýhodnější. Dle nabídky zpracovatele bude analýza zpracována ve dvou etapách, a to zpracování analýzy právních rizik a omezení poskytování malých úvěrů podnikatelů na venkově (1. etapa, do 31.08.2007) a zpracování návrhu právní dokumentace úvěru (2. etapa, do 30.9.2007). Předkládaný dokument je tedy výstupem první etapy Analýzy.

Poskytování malých úvěrů (tzv. mikropůjček) podnikatelům na venkově je součástí projektu „Podpora zaměstnanosti ve venkovských oblastech prostřednictvím poskytování mikropůjček a vzdělávání venkovského obyvatelstva“ (dále jen Projekt), přičemž cílem tohoto projektu je kromě vytvoření úvěrového schématu mikropůjček pro začínající a existující podnikatele rovněž nefinanční asistence v podobě absolvování vzdělávacích kurzů.

Úvěry budou poskytovány začínajícím podnikatelům za následujících podmínek:

- výše úvěru 50.000 Kč až 500.000 Kč s možností schválení mimořádné výše až 1.000.000,- Kč
- úvěr bude poskytován bezúročně na dobu 5 let s možností odkladu splátek až na 12 měsíců od data podpisu smlouvy a 6 měsíců od ukončení čerpání úvěru, přičemž úvěr lze čerpat nejdéle do 9 měsíců ode dne podpisu smlouvy
- splátky jistiny budou probíhat čtvrtletně srážkami z běžného účtu dlužníka, přičemž dlužník je povinen na příslušném účtu zajistit dostatek prostředků pro provedení srážky

Existujícím podnikatelům budou úvěry poskytovány za následujících podmínek:

- výše úvěru 50.000,- Kč až 1.000.000,- Kč s možností schválení mimořádné výše až 4.000.000,- Kč
- úvěr bude poskytován s úrokem 3% ročně na 5 let s možností odkladu splátek až na 12 měsíců od data podpisu smlouvy a 6 měsíců od ukončení čerpání úvěru, přičemž úvěr lze čerpat nejdéle do 9 měsíců ode dne podpisu smlouvy
- splátky jistiny budou probíhat čtvrtletně srážkami z běžného účtu dlužníka, přičemž dlužník je povinen na příslušném účtu zajistit dostatek prostředků pro provedení srážky

Úvěrové schéma mikropůjček má v rámci projektu za cíl uvést do praxe některé životaschopné podnikatelské záměry, a to v ideálním případě ty záměry, které byly zpracovány absolventy vzdělávacích kurzů, pořádaných v rámci projektu.

2. Předpokládaná právní omezení

Právní omezení plynoucí z poskytování mikropůjček lze identifikovat jednak v právní povaze subjektu, který bude úvěry poskytovat, a dále v jeho možné organizační struktuře. Tato část analýzy se zabývá otázkou, jakým způsobem lze nejlépe institucionálně a organizačně zabezpečit fungování projektu.

2.1 Poskytování úvěru

Poskytování úvěru je činností, kterou může v souladu s platným právním řádem vykonávat vícero právních subjektů. Kromě bank mohou úvěry poskytovat i další podnikatelské subjekty, jejichž předmětem podnikání jsou: „*Služby v oblasti administrativní správy a služby organizačně hospodářské povahy*“, a zároveň předmětem činnosti „*poskytování úvěrů a půjček nebankovními subjekty*“. Jedná se o živnost volnou, není tedy zapotřebí pro její provozování splňovat žádná speciální kritéria. Poskytovat úvěry v rámci své podnikatelské činnosti tak mohou jak osoby fyzické (živnostníci), tak osoby právnické (obchodní společnosti). **V případě, že činnost spočívající v poskytování úvěrů není provozována za účelem podnikání (jako v případě Projektu), může být prostřednictvím nepodnikatelského subjektu (např. občanským sdružením, či nadací) provozována bez jakéhokoli oprávnění a v případě podnikatelských subjektů (zejména s.r.o. či a.s.) nevyžaduje získání bankovní licence a nepodléhá bankovnímu dohledu dle příslušných právních předpisů.** Bankovní licenci zákon o bankách vyžaduje pouze v případě přijímání vkladů od veřejnosti, naopak pro případ poskytování úvěrů zákon tuto povinnost neukládá. Je totiž evidentní, že riziko znehodnocení svého majetku hrozí tomu, kdo prostředky půjčuje, nikoliv tomu, kdo je střádá. Zákon proto chrání střadatele, zatímco úvěrový věřitel tak činí na vlastní (zpravidla podnikatelské) riziko.

2.2 Možnosti institucionálního zabezpečení

Subjekt poskytující úvěr může být právnickou osobou – podnikatelem, či neziskovou organizací, rovněž však může existovat bez právní subjektivity jako účelový (úvěrový) fond zřízený územně samosprávný celkem. Z právnických osob – podnikatelů se jeví vhodnou forma společnosti s ručením omezeným, popřípadě akciová společnost. Z neziskových organizací pak připadá v úvahu občanské sdružení, obecně prospěšná společnost či nadace a nadační fond. Výhoda neziskových organizací spočívá zejména v řadě úlev při placení správních poplatků, nicméně jejich struktura není tolik flexibilní a nakládání s jejich prostředky podléhá řadě zákonných omezení.

2.2.1 Občanské sdružení

Zakládání, vznik a činnost občanských sdružení v České republice upravuje zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, v platném znění. Vznik občanského sdružení je podmíněn jeho registrací u Ministerstva vnitra České republiky, které vede registr občanských sdružení. Vznik občanských sdružení však nepodléhá povolovací činnosti žádného správního orgánu. Ministerstvo vnitra pouze dohlíží na soulad stanov, jakožto základního právního dokumentu

občanského sdružení, jakož i na soulad činnosti občanského sdružení se zákonem. V případě splnění zákonem stanovených podmínek nemá Ministerstvo vnitra právo odmítnout registraci občanského sdružení provést.

Písemný návrh na registraci občanského sdružení mohou podat nejméně tři občané, z nichž alespoň jeden musí být starší 18 let. Tyto osoby pak tvoří tzv. přípravný výbor, který činí veškeré právní kroky vedoucí k registraci a vzniku občanského sdružení, jakož i k ustanovení jeho prvních orgánů. Členové přípravného výboru v návrhu na registraci uvedou svoje jména a příjmení, data narození a bydliště a dále uvedou, kdo z členů starších 18 let je zmocněncem oprávněným jednat jménem přípravného výboru. K návrhu podepsanému všemi členy přípravného výboru pak připojí stanovky občanského sdružení, a to ve dvojím vyhotovení. Na případné vady návrhu je Ministerstvo povinno přípravný výbor nejpozději do pěti dnů upozornit a vyzvat jej k jejich odstranění. Nejsou-li vady řádně a včas v souladu výzvou Ministerstva odstraněny, Ministerstvo vůbec registrační řízení nezahájí. V opačném případě (tj. v případě, že návrh je bezvadný nebo vady byly řádně odstraněny) je Ministerstvo povinno registrační řízení zahájit. Registrace občanského sdružení nepodléhá správním poplatkům.

Stanovy občanského sdružení

Stanovy musí obsahovat zejména:

- název sdružení, který se musí výrazně lišit od názvu všech právnických osob, které již vyvíjejí činnost na území České republiky, jakož i od názvů mezinárodních organizací a jejich orgánů (včetně ES/EÚ), název sdružení musí obsahovat označení "občanské sdružení" nebo zkratku "o. s."
- sídlo sdružení,
- cíl činnosti občanského sdružení (v daném případě např.: „*Podpora zaměstnanosti ve venkovských oblastech prostřednictvím poskytování mikropůjček*“),
- vymezení práv a povinností členů sdružení,
- orgány sdružení, způsob jejich ustavování, určení orgánů a funkcionářů oprávněných jednat jménem sdružení,
- ustanovení o organizačních jednotkách, pokud budou zřízeny a pokud budou jednat svým jménem,
- základní zásady hospodaření.

Těmito obligatorními body stanov je dána jejich základní struktura. Konkrétní forma a obsah se pak bude odvíjet výhradně od vůle přípravného výboru, resp. členů občanského sdružení, od rozsahu občanského sdružení (počtu členů, výše majetku, apod.), od jeho aktivity, organizační rozmanitosti atd. V daném případě by měly stanovy jednoznačně zachycovat i fakt, že občanské sdružení je zřízeno jako nepodnikatelský subjekt, jehož cílem není tvořit zisk, ale prostřednictvím poskytování bezúročných či nízkouročných mikropůjček podpořit zaměstnanost ve venkovských oblastech.

Řízení o registraci občanského sdružení

Po zahájení registračního řízení Ministerstvo přezkoumá soulad stanov a z nich vyplývající plánované činnosti sdružení se zákonem. V níže uvedených případech Ministerstvo registraci odmítne, a to pokud:

- ze stanov vyplývá, že se nejedná o občanské sdružení, nýbrž o politickou stranu, výdělečnou společnost (tj. sdružení je založeno za účelem podnikání dosahování zisku), profesní komoru, náboženský spolek nebo církev,
- stanovy obsahují diskriminující opatření proti členům anebo jsou namířeny proti nečlenům,
- jedná se o nedovolené sdružení, jehož činnost je zaměřena na omezování lidských práv, které má dosahovat svých cílů protizákonnými a protiústavními prostředky, nebo sdružení ozbrojené či zřizující ozbrojené složky.

Pro podtržení nevýdělečného charakteru projektu (viz. výše uvedené podmínka nevýdělečnosti o.s.) lze doporučit zapracování do stanov sdružení i způsob nakládání s případným ziskem (např. převedení do rezervního či jiného fondu, využití zisku po zdanění výhradně pro účely předmětu činnosti o.s., nebo závazku, že případný zisk po zdanění nebude vyplacen členům sdružení, atd.). Pokud ministerstvo nezjistí důvod k odmítnutí registrace, provede do 10 dnů od zahájení řízení registraci nebo do 10 dnů registraci odmítne. Není-li přípravnému výboru ve lhůtě 40 dnů od zahájení řízení doručeno rozhodnutí Ministerstva, má se zato, že sdružení vzniklo. Proti rozhodnutí o odmítnutí registrace lze podat odvolání k místně a věcně příslušnému správnímu soudu, jímž je Městský soud v Praze.

Ustavující členská schůze a ustanovení orgánů občanského sdružení

Dalším krokem k v procesu zakládání občanského sdružení je svolání ustavující členská schůze prostřednictvím přípravného výboru. Ustavující členská schůze pak ustaví s souladu se stanovami první orgány sdružení (volba, jmenování, losování, apod.). Do doby ustanovení řádných statutárních orgánů jedná jménem sdružení přípravný výbor, resp. pověřená osoba. Právo účasti na ustavující členské schůzi jakož i na dalších členských schůzích, přijímání nových členů či zánik členství ve sdružení upravují stanovy. Nestanoví-li stanovy jinak, mohou se členem občanského sdružení se mohou stát v souladu se stanovami jak osoby fyzické, tak i osoby právnické. Všechny první orgány občanského sdružení, jejichž existenci stanovy předjímají, by měly být ustanoveny v průběhu ustavující členské schůze nebo bezprostředně poté (např. pokud některé orgány volí Výbor či Předsednictvo sdružení). O průběhu ustavující členské schůze, jakož i o průběhu každé další členské schůze (nebo jednání jiného orgánu občanského sdružení) by měl být pořízen řádný písemný zápis včetně prezenční listiny, z něhož by bylo jednoznačně patrné, jaký byl program jednání, jaké jsou jeho závěry a případně další skutečnosti.

Nakládání s majetkem

V případě, že občanské sdružení vlastní majetek, je povinno vést daňovou evidenci, popřípadě účetnictví v souladu s příslušnými účetními a daňovými předpisy. Za ty bude nutno považovat zejména o dani z příjmů fyzických a právnických osob, zákonu o dani z přidané hodnoty, zákonu o správě daní a poplatků a případně zákonu o účetnictví. Z těchto předpisů mu pak může dle činnosti vznikat i registrační povinnost k jednotlivým daním u místně příslušného finančního úřadu. Konkrétní pravidla pro hospodaření s peněžními prostředky jakož i s dalším majetkem ve vlastnictví občanského sdružení budou zpravidla obsažena ve stanovách sdružení, kde by měli být rovněž upraveny kontrolní mechanismy s tím související. Žádný zvláštní zákon fakticky nakládání s majetkem občanského sdružení nad rámec obecně platných právních norem neupravuje

Výhody a nevýhody občanského sdružení

Za evidentní výhodu této formy právnické osoby bude nutno považovat relativní nenáročnost jejího založení, fakticky právní nárok na registraci u Ministerstva vnitra, jakož i nízké náklady na vznik a chod sdružení. Naopak za nevýhodu je nutno považovat prakticky absolutní absenci pravidel pro organizaci občanského sdružení, pro nakládání s jeho majetkem, jakož i pravidel pro běžnou činnost sdružení. Tento nedostatek bude samozřejmě odstraněn v případě vypracování velmi kvalitních stanov, které v tomto směru nahrazují obecné závazné právní předpisy (např. obchodní zákoník). Připravit kvalitní stanovy dokonale odpovídajících zájmům sdružení však bude velmi těžké „od stolu“, ještě předtím, než budou známi konkrétní a praktické problémy sdružení. Jejich následné změny pak mohou být blokovány individuálními zájmy jednotlivých členů sdružení, čímž může být chod občanského sdružení fakticky paralyzován.

2.2.2 Nadace a nadační fondy

Právní úpravu nadací a nadačních fondů obsahuje primárně zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, v platném znění. Jak nadace, tak i nadační fondy jsou účelovými sdružení majetku – právnickými osobami, jejichž účelem je dosahovat obecně prospěšných cílů demonstrativně uvedených v zákoně. To však nebrání možnosti vytýčit si jiný obecně prospěšný cíl dané nadace či daného nadačního fondu, v dané případě patrně: „Podpora zaměstnanosti ve venkovských oblastech“.

Nadace a nadační fondy se zřizují písemnou smlouvou uzavřenou mezi zřizovateli, nebo zakládací listinou, je-li zřizovatel jediný (fyzická či právnická osoba), případně může vzniknout přímo ze závěti. Zřizuje-li se nadační fond či nadace smlouvou, musí být pravost podpisu zřizovatelů na smlouvě úředně ověřena. Zřizuje-li se nadace nebo nadační fond zakládací listinou, musí být nadační listina pořízena ve formě notářského zápisu. Podstatou nadací a nadačních fondů je jejich výhradní materiální základ (účelové sdružení majetku, nikoliv osob), proto základním atributem přítomným již při založení nadace či nadačního fondu musí být závazek zřizovatele (zřizovatelů) vložit do nadace či nadačního fondu určitý majetek, který bude prostředkem k dosažení cíle nadace či nadačního fondu.

Nadační listina

Nadační listina, musí obsahovat následující obligatorní údaje:

- název nadace nebo nadačního fondu, kdy platí stejná pravidla jako v případě občanských sdružení, s tím rozdílem, že název musí obsahovat slova „nadace“ či „nadační fond“,
- sídlo,
- základní identifikační údaje všech zřizovatelů (zejména název, firmu, či jméno, sídlo nebo adresu, identifikační číslo nebo rodné číslo),
- vymezení účelu, pro který se nadace nebo nadační fond zřizuje, který lze považovat za obecně prospěšný cílem (např. „*Podpora zaměstnanosti ve venkovských oblastech*“),
- výši, popřípadě hodnotu majetkového vkladu, který se každý zřizovatel zavazuje vložit do nadace nebo nadačního fondu,
- výše nadačního jmění v případě nadace (nadační fond jej netvoří),
- počet členů správní rady včetně jejich konkretizace (jméno a příjmení, adresa, rodné číslo) a způsob jednání jménem nadace nebo nadačního fondu,
- počet členů dozorčí rady, je-li zřízena, včetně jejich konkretizace (jméno a příjmení, adresa, rodné číslo), jinak totožné údaje o osobě revizora nahrazujícího činnost dozorčí rady,
- stanovení pravidel pro omezení nákladů nadace či nadačního fondu na správu nadačního fondu,
- určení osoby, která bude do vzniku nadace nebo nadačního fondu spravovat majetkové vklady zřizovatele (zřizovatelů)
- podmínky pro poskytování nadačních příspěvků, popřípadě okruh osob, kterým je lze poskytnout, nebo určení, že tyto náležitosti mají být stanoveny statutem nadace nebo nadačního fondu (*de facto* v daném případě pravidla pro poskytování mikropůjček, kdy za příspěvek by fakticky byl považován rozdíl mezi komerčním (běžným bankovním) úvěrem a úvěrem poskytnutým poskytovatelem v rámci Projektu).

Nadace a nadační fondy vznikají zápisem do rejstříku nadací a nadačních fondů, který vede místně příslušná rejstříkový soud (tj. místně příslušný krajský soud podle sídla nadace či nadačního fondu). Pro rejstříkové řízení a vedení rejstříku nadací a nadačních fondů se subsidiárně užívají příslušná ustanovení obchodního zákoníku a občanského soudního řádu.

Majetek nadace

Specifikem nadace, což ji fakticky odlišuje od nadačního fondu, je obligatorní existence nadačního jmění. Majetek nadací je přitom tvořen jednak právě **nadační jmění** a jednak **ostatní majetek** nadace. Celková hodnota nadačního jmění, která je tvořena vklady zřizovatelů a nadačními dary nesmí za trvání nadace poklesnout pod hodnotu 500.000,- Kč, v opačném případě musí být neprodleně doplněna. Pokles nadačního jmění pod zákonem stanovenou mez je důvodem pro zrušení nadace. Nadační jmění může být tvořeno jak peněžitými, tak i nepeněžitými vklady či případně dalšími dary. Zákon pak kogentně závazně stanovuje majetek, který lze do nadačního jmění vložit, a to: peněžní prostředky, cenné papíry, nemovitě a movitě věci a jiná majetková práva či majetkové hodnoty, které splňují předpoklad trvalého výnosu a neváznou na nich zástavní práva. Nadační jmění nesmí nadace

půjčovat a pro účely plnění svých cílů pak nadace využívá výnosů z nadačního jmění a ostatní majetek nadace.

Ostatní majetek nadace, který může být tvořen zejména vklady zřizovatelů nad výši nadačního jmění a dalšími dary či dotacemi může být tvořen pouze peněžními prostředky, cennými papíry, nemovitými a movitými věcmi nebo jinými majetkovými právy a jinými majetkovými hodnotami, na nichž nevážnou zástavní práva. Ostatní majetek musí být jednoznačně oddělen od nadačního jmění nadace.

Pro daný případ mikropůjček by tak nadační jmění mohlo tvořit materiální základ (nemovitosti, materiální vybavení, apod.) a k poskytování mikropůjček by pak byly použity další prostředky tvořící ostatní majetek nadace.

Majetek nadačního fondu

Nadační fond narozdíl od nadace netvoří nadační jmění a k dosahování účelu, pro který byl zřízen, je oprávněn využívat všechny svůj majetek. S ohledem na povahu nadačního fondu (účelové sdružení majetku) se musí zakladatelé i v případě nadačního fondu zavázat vložit určitý majetkový vklad, jenž se rovněž zapíše do rejstříku nadací a nadačních fondů, do nadačního fondu.

Nakládání s majetkem nadací a nadačních fondů

Základní omezení pro nakládání s majetkem nadací a nadačních fondů vyplývá přímo z nadační listiny, která obsahuje základní pravidla pro omezení nákladů nadace či nadačního fondu na správu nadačního fondu. Jak pro nadace, tak i pro nadační fondy platí zákonný zákaz vlastním jménem podnikat s výjimkou pronájmu vlastních nemovitostí, pořádání provozování loterií, tombol, veřejných sbírek, a pořádání kulturních, společenských, sportovních a vzdělávacích akcí. Stejně tak nadace ani nadační fondy nesmějí použít svého majetku k nabytí majetkové účasti na jiných osobách, nestanoví-li tento zákon jinak. Naopak přímo ze zákona jsou jak nadace, tak i nadační fondy oprávněny zakládat obecně prospěšné společnosti a omezeně nabývat účast (akcie) akciových společností v souladu s předmětným zákonem. Jak již bylo shora uvedeno, nadace nesmějí půjčovat peněžní prostředky z nadačního jmění a k dosažení účelů, pro něž byla založena, smí využívat pouze výnosy z nadačního majetku a ostatní majetek nadace. Stejně tak majetek nadace nebo nadačního fondu nesmí být užit jako zástava nebo předmět jiného zajištění závazku ať již nadace a nadačního fondu, nebo třetí osoby. Nakládání s majetkem nadačních fondů a ještě více nadací je značně restriktivně omezeno přímo zákonem.

Výhody a nevýhoda nadací a nadačních fondů

Za výhodu lze v obou případech zcela jistě považovat relativní ekonomickou, časovou i formální nenáročnost při zakládání těchto právnických osob. Stejně tak lze za pozitivum považovat fakticky pevnou formální strukturu nadačních listin, a jednoznačná zákonná omezení pro nakládání s majetkem nadací a nadačních fondů. Ta se však mohou na druhé

straně ukázat i jako negativa. Zejména v případě zřízení nadace bude nutno vymezit majetek ve výši minimálně 500.000,- Kč, který bude využíván výhradně k zabezpečení činnosti nadace (poskytování mikropůjček), které budou poskytovány výhradě z ostatního majetku. Jedná se tak o značnou restrikcí při nakládání s vlastním majetkem. Té se lze částečně vyhnout založením nadačního fondu, který se zdá pro danou věc výhodnější. Jak v případě občanských sdružení, tak i v případě nadací a nadačních fondů může být za výhodu považováno osvobození jimi poskytnutých podpor a příspěvků od daně z příjmu fyzických osob, případně další daňová zvýhodnění.

2.2.3 Obecně prospěšná společnost

Právní úprava obecně prospěšné společnosti je v českém právním řádu obsažena v zákoně č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných organizacích, v platném znění. Obecně prospěšná společnost je právnickou osobou, jejímž primárním účelem a fakticky i jediným je poskytování obecně prospěšných služeb za předem stanovených a pro všechny předem definované uživatele stejných podmínek. Případný zisk obecně prospěšné společnosti (tj. kladný hospodářský výsledek) může být opětovně použit pouze k dosahování cílů této společnosti, nikoliv ve prospěch zakladatelů, členů jejích orgánů nebo zaměstnanců, čímž je do značné míry omezeno nakládání s majetkem společnosti přímo ze zákona.

Zakladatelem obecně prospěšné společnosti mohou být jak fyzické, tak právnické osoby (včetně územně samosprávných celků), jakož i stát. Obecně prospěšná společnost se obdobně jako v případě nadací a nadačních fondů zakládá zakládací smlouvou podepsanou všemi zakladateli, případně listinou ve formě notářského zápisu. Pravost podpisů zakladatelů musí být úředně ověřena. Na rozdíl od nadací a nadačních fondů jsou obecně prospěšné společnosti založeny na osobní nikoliv materiální principu, tj. jedná se o sdružení osob, nikoliv majetku, založené za účelem poskytování obecně prospěšných služeb.

Zakládací listina či smlouva obecně prospěšné společnosti

Zakládací listina nebo zakládací smlouva musí obsahovat tyto obligatorní náležitosti:

- název a sídlo obecně prospěšné společnosti za stejných podmínek jako v případě občanských sdružení, avšak obsahující označení "obecně prospěšná společnost" nebo jeho zkratku "o. p. s.".
- základní identifikační údaje zakladatelů ve stejném rozsahu jako v případě nadací a nadačních fondů
- druh obecně prospěšných služeb, které má obecně prospěšná společnost poskytovat (v daném případě „*Mikropůjčky či úvěry za účelem podpory zaměstnanosti ve venkovských oblastech*“),
- podmínky poskytování jednotlivých druhů obecně prospěšných služeb (v daném případě úvěrové podmínky),
- dobu, na kterou se obecně prospěšná společnost zakládá, pokud není založena na dobu neurčitou (což lze v daném případě doporučit),
- základní identifikační údaje členů správní rady v rozsahu jako v případě nadací a nadačních fondů, včetně způsobu jednání správní rady,

- základní identifikační údaje členů dozorčí rady v rozsahu jako v případě nadací a nadačních fondů hodnotu a označení majetkových vkladů jednotlivých zakladatelů, za předpokladu, že je zřízena
- v případě nepeněžitých vkladů rovněž určení jeho předmětu a ocenění odborným odhadem,
- způsob zveřejňování výroční zprávy o činnosti a hospodaření obecně prospěšné společnosti.

Zakládací listina či smlouva upravuje základní principy organizace, řízení, jakož i účelu obecně prospěšné společnosti, a hospodaření s jejím majetkem. Přitom stejně jako v případě občanských sdružení není obecně prospěšná společnost fakticky zákonem vůbec vázána ve své organizaci a ve svých řídicích mechanismech. Naopak v případě hospodaření a nakládání se svým majetkem, je do značné míry omezena shora uvedenými principy. Zakládací listina či smlouva může tyto zákonné restriktce pouze rozšířit, nikoliv však omezit. Zakladatele např. mohou rozhodnout, že určitý majetek vložený při založení nelze zcizit či zatížit zástavním nebo jiným věcným právem. Zakládací listina či smlouva může také určit obecně prospěšnou společnost oprávněnou k přijetí likvidačního zůstatku v případě zrušení obecně prospěšné společnosti s likvidací. Vznik obecně prospěšné společnosti je přitom vázán na zápisem do rejstříku obecně prospěšných společností, který stejně jako v případě nadací a nadačních fondů vede dle sídla obecně prospěšné společnosti místně příslušný rejstříkový soud. Založení obecně prospěšné společnosti nepodléhá soudnímu poplatku.

Hospodaření obecně prospěšné společnosti

Jak již bylo výše uvedeno, je obecně prospěšná společnost povinna využívat svůj majetek primárně a téměř bezvýhradně k zabezpečování obecně prospěšných činností a služeb. Kromě těchto činností a služeb může vykonávat další činnosti za podmínky, že doplňkovou činností bude dosaženo účinnějšího využití majetku a zároveň tím nebude ohrožena kvalita, rozsah a dostupnost obecně prospěšných služeb. Doplňkové činnosti tak musejí mít ze zákona za cíl podpořit a zlepšit kvalitu poskytované obecně prospěšné služby. Obecně prospěšná společnost se však nesmí účastnit na podnikání jiných osob. Veškerý **případný zisk** (tj. kladný hospodářský výsledek po zdanění) vytvořený v každém účetním období je obecně prospěšná společnost povinna převést **v celé jeho výši do rezervního fondu a z něho financovat další obecně prospěšnou činnost**.

Přímo ze zákona vyplývá pro obecně prospěšnou společnost oprávnění ucházet se o dotace ze státního rozpočtu, z rozpočtu územních samosprávných celků nebo ze státních fondů. Na stejný projekt nebo činnost však může žádat každá obecně prospěšná společnost dotaci ze státního rozpočtu jen z jediného místa (tj. nelze kumulovat různé dotace ze státního rozpočtu na jeden projekt). Tím však není vyloučeno právo obecně prospěšné společnosti žádat dotace zároveň ze státního rozpočtu a zároveň z jiného veřejného rozpočtu, zejména z rozpočtu územního samosprávného celku či ze státního fondů.

Při vedení účetnictví je obecně prospěšná společnost povinna (obdobně jako nadace ve vztahu k nadačnímu jmění) důsledně oddělovat náklady a výnosy spojené s doplňkovými činnostmi, náklady a výnosy spojené s obecně prospěšnými službami a další náklady a výnosy

spojené se správou obecně prospěšné společnosti výše neuvedené. V případě, že suma dotací z veřejných rozpočtů poskytnutých v daném účetním roce překročí částku 1.000.000,- Kč, případně v případě, že obecně prospěšná společnost nezřídí dozorčí radu, nebo její čistý roční obrat přesáhne částku 10.000.000,- Kč, je obecně prospěšná společnost povinna nechat svoji účetní závěrku ověřit auditorem. Další zákonnou povinností obecně prospěšné společnosti je pak povinnost nejpozději do šesti měsíců po skončení kalendářního roku vypracovat a zveřejnit výroční zprávu o své činnosti a o svém hospodaření.

Výhody a nevýhody obecně prospěšné společnosti

S ohledem na shora uvedené skutečnosti je zřejmé, že pro případ obecně prospěšných společností budou platit obdobné závěry jako v případě nadací a nadačních fondů. Pouze v otázce restrikcí nakládání s majetkem obecně prospěšných společností a vůbec v otázce jejího hospodaření je nutno dopět k závěru, že právě obecně prospěšným společnostem ukládá zákon další povinnosti a další omezení. Na druhé straně by mělo být hospodaření obecně prospěšné společnosti transparentnější a pro poskytovatele případných dotací tedy přijatelnější. Řešení otázka založení, vzniku, řízení či vstupu dalších osob do této společnosti bude obdobné jako v případě nadací a nadačních fondů.

2.2.4 Účelový peněžní fond dle zák. č. 250/2000 Sb., v platném znění

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, v platném znění, stanoví, že územní samosprávný celek mohou zřizovat peněžní fondy, a to pro konkrétní účely anebo bez účelového určení. Nejedná se však o právnickou osobu, tak jako u výše uvedených subjektů.

Účelové peněžní fondy plně podléhají správě územních samosprávných celků a jejich tvorba a využití je podrobně upraveno právě v zákoně o rozpočtových pravidlech územních samosprávných celků. O nakládání s těmito prostředky rozhodují výhradě územní samosprávné celky v samostatné působnosti, resp. zastupitelstva územně samosprávných celků. Každý fond má zpravidla zastupitelstvem obce chválený status, v němž je určen účel, pro který byl zřízen, zdroje jeho financování, způsob čerpání prostředků z daného fondu, jakož i způsob hospodaření s prostředky nashromážděnými ve fondu, či způsob jeho zrušení a likvidace apod.

Účelové peněžní fondy jsou zřizovány obecně závaznými vyhláškami územně samosprávných celků a jejich zdrojem jsou zejména přebytky hospodaření minulých let, příjmy běžného roku, které nejsou využity v běžném roce a převody prostředků z rozpočtu během roku do účelových peněžních fondů.

Výhody a nevýhody účelových peněžních fondů

Za zjevnou výhodu je nutné považovat nulové náklady na zřízení účelového peněžního fondu rozhodnutím zastupitelstva příslušného samosprávného celku, které bude vykonávat i bezprostřední řídicí a rozhodovací pravomoc ve vztahu k nakládání s finančními prostředky

fondu. Za další výhodu lze jistě považovat i možnost nastavit v daném případě úvěrová pravidla přímo ve statutu fondu bez přijímání. Úvěr by tak byl poskytován na žádost žadatele při splnění předem daných podmínek a za podmínek určených statutem fondu. Při splnění daných podmínek by žadatelé mohli mít bez dalšího nárok na čerpání mikropůjčky z tohoto fondu, čímž by se snížila administrativní náročnost systému poskytování mikropůjček. V neposlední řadě by pak mohl být fond kdykoliv v průběhu jeho trvání doplněn rozhodnutím zastupitelstva o další finanční prostředky např. z přebytku hospodaření obce.

Naopak za zcela zásadní nevýhodu bude nutno považovat otázku tvorby fondu, kdy se na jeho tvorbě nebude moci podílet fakticky více než jeden subjekt (územně samosprávný celek). Z toho pak vyplývá omezení zdroje financování takového fondu. Dalším negativem pak může být i „těžkopádnost“ a nízká flexibilita rozhodovacích procesů v případě nutnosti změny statutu, doplnění fondu dalšími finančními prostředky, či v dalších případech, kdy bude rozhodovací pravomoc již ze zákona vyhrazena zastupitelstvu, případně radě územního samosprávného celku. V některých případech pak bude muset rozhodnutí zastupitelstva předcházet i rozhodnutí rady samosprávného celku. Navíc se na fungování systému mikropůjček může negativně odrazit i politická situace v dané obci (např. rozpuštění zastupitelstva apod.)

2.2.5 Společnost s ručením omezeným

Právní úprava obchodních společností, tedy i společnosti s ručením omezeným, je v českém právním řádu primárně obsažena v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníkem, v platném znění, a to konkrétně v ustanoveních §§ 105 až 153e. Společnost s ručením omezeným je obecně považována za kapitálovou obchodní společnost, když se na jejím podnikání se společníci („vlastníci“) podílejí výhradně svými vklady. Ty pak v souhrnu tvoří základní kapitál společnosti, s nímž je společnost oprávněně fakticky volně nakládat, tj. může jej např. poskytnout jako mikropůjčky třetí osobě. Za případné závazky společnosti s ručením omezeným ručí společníci jen v případě zákonem předvídaných okolností (do dne zápisu splacení celého základního kapitálu vklady společníků do obchodního rejstříku) a jen v omezeném rozsahu (v rozsahu dosud nesplacené výše základního kapitálu). Samotná společnost však ručí za své závazky celým svým majetkem. Naopak podle výše svých vkladů a v souladu se stanovami společnosti se pak společníci podílejí na jejím případném zisku. Není však podmínkou, aby společnost s ručením omezeným byla zřízena za účelem dosahování zisku. Na druhou stranu i pro případ, že jejím cílem bude poskytovat obecně prospěšné služby na „neziskovém principu“, bude se na ni stále hledět jako na obchodní společnost se všemi právy a povinnostmi.

Založení a vznik s.r.o.

Společnost s ručením omezeným může být založena jak jediným zakladatelem (fyzickou či právnickou osobou), tak i vícero zakladateli. Počet společníků společnosti s ručením omezeným je omezen pouze horní hranicí, a to padesáti společníky. Každá obchodní společnost včetně společnosti s ručením omezeným se dle platného právního řádu zakládá společenskou smlouvou podepsanou všemi zakladateli, nebo zakladatelskou listinou (v případě jediného zakladatele). Kromě společenské smlouvy může společnost s ručením

omezeným určit, že vydává stanovy. Ty pak podrobněji upravují vnitřní organizaci a fungování společnosti. Společenská smlouva společnosti s ručením omezeným (případně zakladatelská listina) musí být sepsána ve formě notářského zápisu.

Společenská smlouva nebo zakladatelská listina musí obligatorně obsahovat tyto náležitosti:

- firmu společnosti („název“) při respektování stejných pravidel jako v případě názvů výše uvedených právnických osob, tj. zejména nezaměnitelnost firmy s jinou či názvem jiné právnické osoby, firma přitom musí obsahovat označení "společnost s ručením omezeným" nebo zkratky „s.r.o.“ či „spol. s r.o.“),
- sídlo společnosti,
- určení společníků a jejich specifikace (firma, jméno či název, adresa nebo sídlo, IČ nebo rodné číslo),
- předmět podnikání (v daném případě: „*Služby v oblasti administrativní správy a služby organizačně hospodářské povahy*“),
- výši základního kapitálu a výše vkladů jednotlivých společníků (základní kapitál musí činit nejméně 200.000,- Kč a nejnižší možný vklad každého ze společníků činí částku 20.000,- Kč), před zápisem společnosti do obchodního rejstříku musí být splaceno nejméně 30% na každý peněžitý vklad a zároveň musí být splaceno nejméně 100.000,- Kč včetně nepeněžitých vkladů
- správce vkladu
- jména a bydliště prvních jednatelů a způsob, jakým za společnost jednájí (společně či každý zvlášť, apod.),
- jména a bydliště členů dozorčí rady, pokuse zřizuje, což není v případě společnosti s ručením omezeným povinností

Za účelem splacení vkladů společníky a za účelem správy těchto vkladů před vznikem společnosti (tj. přede dnem zápisu do obchodního rejstříku), jsou zakladatelé povinni určit ve společenské smlouvě osobu, která bude spravovat splacené peněžité vklady a nepeněžité vklady do vzniku společnosti. Dle stávající praxe zpravidla zakladatelé zřídí bankovní účet, na nějž společníci splácejí své vklady. Zřizování těchto účelových účtů je dnes běžnou bankovní službou poskytovanou fakticky každou bankou. Banka před založením společnosti na žádost zakladatelů po předložení zakladatelské listiny či společenské smlouvy vydá potvrzení o složení vkladů a jejich výši, které je pak obligatorní přílohou návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku.

Na základě uzavřené společenské smlouvy nebo na základě zakládací listiny mohou zakladatelé požádat místně příslušný živnostenský úřad o vydání živnostenských listů na provozování činností odpovídajících předmětu podnikání zakládané společnosti. V daném případě se bude jednat o předmět činnosti: „*poskytování úvěrů a půjček nebankovními subjekty*“, a tedy o ohlašovanou volnou živnost, kdy vydání živnostenského listu nebude vázáno na žádné zvláštní podmínky (např. vzdělání, odborná praxe, apod.). Zakladatelé však musí určit osobu odpovědného zástupce, který musí rovněž splňovat podmínky stanovené živnostenským zákonem, zejména podmínky plnoletosti a bezúhonnosti. Při splnění těchto podmínek a po uhrazení správního poplatku ve výši 1.000,- Kč živnostenský úřad společnosti živnostenský list vydá. Rovněž živnostenské listy společnosti tvoří obligatorní přílohu návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku, na jejichž základě rejstříkový soud zapíše do obchodního rejstříku odpovídající předmět podnikání společnosti.

Společnost s ručením omezeným vzniká zápisem do obchodního rejstříku, který na návrh zakladatelů provede podle sídla společnosti místně příslušný rejstříkový (Krajský soud). Návrh na zápis do obchodního rejstříku musí zakladatelé podat nejpozději do 90 dnů od jejího založení. Návrh na zápis společnosti do obchodního rejstříku musí být podepsán všemi jednateli a pravost jejich podpisů musí být úředně ověřena.

V souladu s výše uvedeným tvoří obligatorní přílohy návrhu na zápis:

- společenská smlouva nebo zakladatelská listina,
- živnostenské listy,
- výpis z katastru nemovitostí ne starší 3 měsíců osvědčující vlastnické k nemovitosti, kde v níž je umístěno sídlo společnosti a souhlas vlastníka nemovitosti s umístěním sídla společnosti,
- potvrzení o splacení vkladů,
- prohlášení správce vkladu o splacení vkladů,
- výpis z Rejstříku trestů zapisovaných jednatelů ne starší 3 měsíců,
- čestné prohlášení jednatelů, souhlas jednatelů se zápisem do obchodního rejstříku a jejich podpisové vzory,
- souhlas všech společníků se zápisem do obchodního rejstříku,
- čestné prohlášení jednatelů o neexistenci překážka výkonu funkce statutárního orgánu obchodní společnosti na jejich straně např. z důvodu, že zastávali funkci statutárního orgánu ve společnosti, na níž byl uvalen konkurz, apod.

Při splnění všech výše uvedených podmínek a po uhrazení soudního poplatku ve výši 5.000,- Kč provede rejstříkový soud zápis do obchodního rejstříku. Soud má přitom lhůtu 5 dnů k vyřízení návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku ode dne jejího podání, resp. ode dne úhrady výše uvedeného soudního poplatku. V případě, že soud v této lhůtě o návrhu nerozhodne rozhodnuto, má se zato, že byl zápis proveden den po uplynutí této lhůty. K tomuto dni tedy společnost vzniká i v případě, že soud o zápisu společnosti do obchodního rejstříku nerozhodl.

Nakládání s majetkem společnosti s ručením omezeným

Jménem společnosti jedná její statutární orgán – jednatelé. Společnost přitom může mít jednoho nebo více jednatelů, jejichž vzájemný vztah (tj. právo jednat jménem společnosti samostatně nebo společně) upravuje společenská smlouva. V tomto rozsahu také jednatelé rozhodují o nakládání s majetkem společnosti. Omezení i v tomto směru může jednání jednatelů pouze společenská smlouva, stanovy, nebo valná hromada. Společnost s ručením omezeným je přitom oprávněna relativně volně nakládat s celým svým majetkem s výjimkou majetku spadajícího do rezervního fond. Ten je společnost s ručením omezeným povinna tvořit ve výši nejméně 10% z čistého zisku po zdanění (ne však více než 5% základního kapitálu) v prvním roce, kdy zisku dosáhla, a dále ve výši 5% v následujícím roce (účetním období), a to až do výše 10% základního kapitálu. Výše uvedené neplatí za předpokladu, že rezervní fond ve výši nejméně 10% základního kapitálu byl vytvořen již při vzniku společnosti. Majetek obsažený v rezervním fondu do výše 10 % základního kapitálu je společnost oprávněna použít pouze na úhradu ztráty společnosti, jinak o použití rozhodují jednatelé.

S ostatním majetkem je společnost oprávněna prostřednictvím oprávněných osob nakládat dle vlastního uvážení, zejména je oprávněna jej zcizovat či rozšiřovat, půjčovat, zastavovat případně zatěžovat jinými obdobnými právy třetích osob. Zdrojem majetku společnosti jsou přitom primárně vklady společníků, příjmy z vlastní činnosti, dary, dotace či jiné podpory od třetích osob, případně půjčky a úvěry od bankovních i nebankovních subjektů. Z výše uvedeného je zřejmé, že veškerá omezení při nakládání s majetkem společnosti budou vycházet z obecně závazných právních předpisů, ze společenské smlouvy, stanov a ze smluvních vztahů mezi společností a třetími osobami. Žádná zvláštní omezení se však na majetek společnosti nevztahují (narozdíl od např. omezení týkajících se nadačního jmění). Společnost s ručením omezeným je rovněž povinna vést účetnictví v souladu s příslušnými účetními předpisy. V daňové oblasti pak bude na společnost s ručením omezeným doléhat zejména zákon o dani z příjmů právnických osob a zákon o dani z přidané hodnoty.

Dozorčí rada

Jako kontrolní orgán může být společenskou smlouvou fakultativně zřízena dozorčí rada společnosti. Její hlavní funkcí je dohlížet na činnost jednatelů, kontrolovat účetní a daňové doklady společnosti, přezkoumávat účetní závěrky společnosti a informovat o svých zjištěních společníky na valné hromadě. Dozorčí rada je přitom voleným orgánem, jehož členové jsou voleni valnou hromadou. Stejně jako jednatelé, jsou členové dozorčí rady povinni vykonávat svoji působnost s péčí řádného hospodáře a přitom v zákonem daných případech odpovídají společnosti za škodu, kterou svým jednáním společnosti způsobí. S ohledem na charakter projektu lze doporučit zřízení dozorčí rady, jako jeden z kontrolních mechanismů snižující rizika vyplývající z poskytování mikropůjček.

Výhody a nevýhody společnosti s ručením omezeným

Za zjevnou výhodu oproti výše uvedeným subjektům nutno považovat relativně rigidní právní úpravu organizace, řízení, fungování a hospodaření společnosti s ručením omezeným v obchodním zákoníku. Zároveň je možno tuto zákonnou úpravu částečně modifikovat prostřednictvím přijetí stanov společnosti, aby lépe odpovídala požadavkům Projektu. Z rigidity právní úpravy společnosti s ručením omezeným přitom vyplývá relativně snadné řešení případných konfliktních situací a právní jistota všech zúčastněných osob. Nepopíratelnou výhodou pak je omezené ručení společníků za závazky společnosti. Naopak za nevýhodu bude nutno považovat ekonomickou a časovou náročnost založení a vzniku společnosti s ručením omezeným, omezené a omezené a časově i ekonomicky náročné možnosti vstupu dalších osob (společníků) do společnosti po jejím vzniku.

2.2.6 Akciová společnost

Akciová společnost jako jedna z forem obchodních společností je v českém právním řádu stejně jako společnost s ručením omezeným zakotvena v zákone č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníku, v platném znění, a to konkrétně v ustanoveních § 154 - § 220zc.

Akciová společnost je společností, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií o určité jmenovité hodnotě. Společníci (akcionáři) se tak podílejí na účasti ve společnosti prostřednictvím akcií předmětné společnosti, které mají ve svém vlastnictví. Za závazky akciové společnosti však neručí. Naopak sama společnost ručí za své závazky celým svým majetkem. S vlastnictvím akcií v akciové společnosti je spojeno právo podílet se v souladu se zákonem a v souladu se stanovami dané společnosti na jejím řízení (zejména účastnit valné hromady společnosti a vykonávat na něm aktivní i pasivní hlasovací právo), dále právo podílet se na zisku společnosti ve formě dividend a dále právo podílet se na likvidačním zůstatku pro případ zániku společnosti s likvidací.

Akcie

Jak již bylo výše uvedeno, akcionáři se jako společníci účastní na společnosti prostřednictvím akcií. Ty mohou být vydány v podobě listinné nebo v podobě zaknihované. Akcie musejí obsahovat nejméně tyto informace:

- firmu a sídlo společnosti,
- jmenovitou hodnotu (tj. hodnotu podílu na základním kapitálu společnosti připadající na danou akcií),
- označení formy akcií (na majitele či na jméno – v tomto případě i firmu, název či jméno akcionáře – viz. níže),
- výši základního kapitálu společnosti a počet emitovaných akcií,
- datum emise („vydání“ akcií)

Akciová společnost může vydat vícero akcií, a to jak ve smyslu podoby (tj. část akcií v listinné a část akcií v zaknihované podobě), tak i ve smyslu formy (tj. část akcií na jméno a část akcií na majitele), nebo druhu, kdy „základními“ akciemi jsou tzv. kmenové akcie, s nimiž nejsou spojena žádná zvláštní práva jejich vlastníka, zatímco s jiným druhem emitovaných akcií, např. s prioritními akciemi, jsou spojena jiná práva (pak musí akcie obsahovat i informaci o těchto právech nebo odkaz na stanovy, kde jsou tato práva upravena).

Jak již bylo výše uvedeno, akcie mohou být vydány jak ve formě na jméno, kdy za je oprávněna vykonávat práva spojená s těmito akciemi osoba zapsaná v seznamu akcionářů vedeném společností, pokud se neprokáže, že zápis v seznamu neodpovídá skutečnosti. V opačném případě je oprávněn tato práva vykonávat jejich vlastník. Přitom stanovy společnosti mohou v případě existence akcií na jméno omezit jejich převoditelnost (nikoliv však vyloučit!), a to např. podmíněním převodu souhlasem představenstva nebo jiného orgánu společnosti. Tím fakticky vykonává společnost „dohled“ nad vlastnickou strukturou. K samotnému převodu těchto akcií pak dochází tak, že listinná akcie na jméno se převede rubopisem (na akcií se uvede jméno a bydliště, nebo firma či název a sídlo nabyvatele a datum převodu) a předáním takto indosovaných akcií. Účinným vůči akciové společnosti se však převod stává teprve dnem, kdy je v souladu se shora uvedeným nabyvatel zapsán do seznamu akcionářů na místo převodce. Zaknihované akcie na jméno se převádějí smlouvou o převodu akcií.

Naopak pro případ akcií na majitele je omezení převoditelnosti vyloučeno, akcie se převádějí pouhým předáním a práva s nimi spojená vykonává osoba, která tyto akcie předloží,

nebo prokáže jejich uložení nebo úschovu dle zvláštního zákona v jeho prospěch (zejména u obchodníka s cennými papíry).

Pro potřeby Projektu tak lze případně **doporučit vydání akcií na jméno** (ať již v listinné či v zaknihované podobě) **s omezenou převoditelností**, a to za podmínky souhlasu např. dozorčí rady nebo představenstva. Tím lze snadno zabránit nechtěným vlastnickým změnám.

Založení a vznik společnosti

Akciová společnost může být založena nejméně jednou právnickou osobou nebo dvěma fyzickými osobami. Za trvání společnosti však není na překážku, aby všechny akcie soustředila do svého majetku jedna osoba. V případě, že akciovou společnost zakládá jedna osoba, zakládá se společnost zakladatelskou listinou, jinak se akciová společnost zakládá zakladatelskou smlouvou uzavřenou všemi zakladateli. V obou případech však musejí být dokumenty vyhotoveny ve formě notářského zápisu.

Současná právní umožňuje založení akciové společnosti dvěma způsoby, a to s veřejnou nabídkou akcií, kdy jsou upisované akcie veřejně nabídnuty k jejich úpisu, nebo bez veřejné nabídky, kdy emitované akcie jsou upsány pouze předem určeným okruhem osob – zakladateli. Pro případ založení akciové společnosti s veřejnou nabídkou musí činit základní kapitál zakládané společnosti nejméně 20.000.000,- Kč, v případě zakládání akciové společnosti bez veřejné nabídky pouze částku 2.000.000,- Kč. Nutné je však podotknout, že sama společnost nesmí ze zákona upisovat vlastní akcie. Pro případ Projektu je evidentně výhodnější založit akciovou společnost bez veřejné nabídky, a to jak z důvodu finanční náročnosti, tak z důvodu kontroly nad vlastnickou strukturou společnosti. Tento způsob založení akciové společnosti je zároveň v České republice výrazně častější a běžnější, nežli založení s veřejným úpise. Proto v další části bude uvažováno pouze založení této obchodní společnosti bez veřejného úpisu akcií.

Zakladatelská smlouva nebo listina musí obligatorně obsahovat tyto náležitosti:

- firmu společnosti („název“) při respektování stejných pravidel jako v případě názvů výše uvedených právnických osob, tj. zejména nezaměnitelnost firmy s již existující firmou či názvem jiné právnické osoby, firma přitom musí obsahovat označení "akciová společnost" nebo zkratky „s.r.o.“ či „akc. spol.“,
- sídlo společnosti,
- předmět podnikání (v daném případě: *„Služby v oblasti administrativní správy a služby organizačně hospodářské povahy“*),
- návrh základního kapitálu,
- počet akcií a jejich jmenovitou hodnotu, určení zda budou vydány v listinné či v zaknihované podobě, a zda budou vydány na jméno nebo na majitele,
- kolik akcií který akcionář upisuje, za jaký emisní kurs (tj. cena za jednu emitovanou akcii, která však nesmí být nižší než jmenovitá hodnota předmětné akcie) a lhůtu pro splacení emisního kursu (včetně určení způsobu splacení a formu vkladu),
- v případě nepeněžitého vkladu určení tohoto vkladu a určení počtu emitovaných akcií připadajících na tento vklad a jejich jmenovitou hodnotu, podobu a formu,
- přibližnou výši nákladů spojených se založením společnosti,

- správce vkladu,
- návrh stanov společnosti.

Společnost je pak založena rozhodnutím zakladatelů, kteří rovněž sválí stanovy společnosti zvolí první orgány společnosti. Není však nutné konat ustavující valnou hromadu, kdouli výše uvedená rozhodnutí obsažena z zakladatelském dokumentu. Akciová společnost pak obdobně jako společnost s ručením omezeným vzniká ke dni zápisu do obchodního rejstříku, který rejstříkový soud povolí na návrh podepsaný všemi členy představenstva zapisované společnosti za předpokladu, že jsou splněny níže uvedené podmínky:

- upisovatelé (zakladatelé) upsali celou výši základního kapitálu a splatili celé emisní ážio (tj. rozdíl mezi emisním kursem a jmenovitou hodnotou akcií) a zároveň nejméně 30% jmenovité hodnoty akcií splácených peněžitými vklady a všech akcií, jejichž emisní kurs je splácen nepeněžitými vklady,
- byly schváleny stanovy společnosti a tyto neodporují zákonu,
- byly řádně zvoleni všichni členové představenstva a dozorčí rady,
- k založení společnosti došlo v souladu se zákonem,
- k návrhu byly řádně přiloženy dokumenty osvědčující skutečnosti, které mají být do obchodního rejstříku zapsány, zejména zakladatelský dokument, znalecké posudky k nepeněžitým vkladům, apod.

Proces rejstříkového řízení je přitom shodný jako v případě vzniku společnosti s ručením omezeným.

Pokud před zápisem společnosti do obchodního rejstříku některý z upisovatelů nesplatí emisní kurs všech jím upsaných akcií, vydá mu za ně společnost tzv. zatímní listy, které nahrazují právě tyto jím upsané, ale dosud nesplacené akci. Rovněž zatímní list je cenným papírem, a to na řad, který je převoditelný rubopisem. Jsou s ním spojena veškerá práva vyplývající z akcií, jež nahrazuje, a zároveň povinnost řádně splatit emisní kurs za tyto akcie, nejpozději však do jednoho roku od vzniku společnosti. V případě jeho převodu na jinou osobu však před splacením emisního kursu, ručí vlastník zatímního listu za jeho splacení nabyvatelem, a to ve lhůtě určené společností (viz. výše).

Stanovy akciové společnosti

Na rozdíl od společnosti s ručením omezeným, jsou v případě akciové společnosti obligatorním dokumentem, jehož znění v souladu se shora uvedeným musí každá akciová společnost schválit ještě před jejím vznikem. Stanovy společnosti upravují základní principy fungování společnosti. Obligatorně musejí obsahovat:

- firmu a sídlo společnosti,
- předmět podnikání,
- výši základního kapitálu a způsob splácení emisního kursu akcií,
- počet, podobu, formu a jmenovitou hodnotu akcií,
- počet hlasů spojených s jednou akcií a způsob hlasování na valné hromadě,
- způsob svolávání valné hromady, její působnost a způsob jejího rozhodování,

- počet členů představenstva, počet členů dozorčí rady a případně dalších zřizovaných orgánů, délku funkčního období členů těchto orgánů, vymezení jejich působnosti a způsob jejich rozhodování,
- způsob tvorby rezervního fondu a výši, do níž je společnost povinna jej doplňovat včetně způsobu doplňování,
- způsob rozdělení zisku a úhrady ztráty,
- důsledky porušení povinnosti včas splatit upsané akcie,
- pravidla při zvyšování a při snižování základního kapitálu,
- postup při změně a doplňování stanov.

Dále pak stanovy mohou fakultativně obsahovat zejména označení a počet akcií, které jsou jiného druhu nežli kmenové akcie, a práva s nimi spojená, kdouli takové akcie emitovány, pravidla pro vydávání dluhopisů, bude-li společnost dluhopisy vydávat, pravidla pro zvýhodněné nabývání akcií zaměstnanci (tzv. zaměstnanecké akcie), apod.

Nakládání s majetkem akciové společnosti

Jménem společnosti jedná její kolektivní statutární orgán – představenstvo. To musí být tvořeno nejméně třemi členy (s výjimkou společnosti s jediným akcionářem, kdy tato podmínka neplatí), kteří jsou oprávněni, nestanoví-li stanovy společnosti jinak, jednat jménem představenstva samostatně. V opačném případě jejich vzájemný vztah (tj. právo jednat navenek jménem představenstva samostatně nebo společně) musejí upravit právě stanovy. Představenstvu je ze zákona vyhrazeno oprávnění rozhodovat o všech záležitostech společnosti, které nejsou zákonem nebo stanovami vyhrazeny valné hromadě nebo dozorčí radě. Představenstvo tedy řídí činnost a fungování společnosti a rozhoduje o nakládání s majetkem. V tomto svém počínání je zejména omezeno valnou hromadou, které je naopak vyhrazeno právo rozhodovat o změně a doplnění stanov, o zvýšení či snížení základního kapitálu, volit a odvolávat členy představenstva, pokud stanovy neurčí, že je volí dozorčí rada, právo volit členy dozorčí rady (v případě, že má společnost více než 50 zaměstnanců, volí 1/3 jejich členů zaměstnanci), schvalovat účetní závěrky, rozhodovat o rozdělení zisku či o úhradě ztráty (případně stanovení tantiém), rozhodovat o zrušení společnosti, o její fúzi, či rozdělení a schvalovat další dokumenty, pokud tak stanoví obchodní zákoník. Další omezení působnosti představenstva pak vyplývá z pravomocí a působnosti dozorčí rady (viz. níže). V ostatních případech tak představenstvo jedná a rozhoduje jménem společnosti včetně rozhodování o nakládání s jejím majetkem. Obdobně jako v případě společnosti s ručením omezeným může být představenstvo v tomto jednání omezeno stanovami, rozhodnutím valné hromady či dozorčí rady, avšak toto omezení není účinné vůči třetím osobám mimo společnost. Stejně jako s.r.o. je i akciová společnost oprávněna relativně volně nakládat s celým svým majetkem (včetně základního kapitálu, který může rovněž využít k dosažení svého účelu) s výjimkou majetku spadajícího do rezervního fondu. Ten je akciová společnost povinna tvořit z čistého zisku po zdanění ve výši nejméně 10% (ne však více než 10% základního kapitálu) v prvním roce, kdy zisku dosáhla, a dále ve výši 5% v následujícím roce (účetním období), a to až do výše určené ve stanovách, nejméně však ve výši 20% základního kapitálu, pokud nebyl v této výši vytvořen již při vzniku společnosti. I v případě akciové společnosti je tato oprávněna užít majetek z rezervního fondu do zákonem stanovené výše (tj.

do výše 20 % základního kapitálu) pouze na úhradu ztráty společnosti, jinak jeho užití rozhoduje představenstvo.

S ostatním majetkem je společnost oprávněna nakládat stejně jako společnost s ručením omezeným. Žádná zvláštní omezení se na činnost a hospodaření akciových společností nevztahují, tím méně, je-li zřízena za jiným účelem, než je dosahování zisku jako je tomu v případě Projektu. Zdrojem majetku akciové společnosti jsou primárně vklady společníků (tj. souhrn splacených emisních kursů emitovaných akcií), dále pak příjmy z vlastní činnosti, dary, dotace či jiné podpory od třetích osob, případně půjčky a úvěry od bankovních i nebankovních subjektů. Stejně jako společnost s ručením omezeným je i akciová společnost povinna vést účetnictví v souladu s příslušnými účetními předpisy, zejména se zákonem o účetnictví. V otázce zdanění se pak akciovou společnost bude vztahovat zejména zákon o dani z příjmů právnických osob a zákon o dani z přidané hodnoty.

Dozorčí rada

Na rozdíl od s.r.o. je akciová společnost povinna ustanovit dozorčí radu obligatorně. Její působnost i pravomoci jsou však obdobné jako v případě dozorčí rady společnosti s ručením omezeným. Zejména je povinna dohlížet na výkon působnosti představenstva a na uskutečňování podnikatelské činnosti společnosti. Přitom jako kontrolní orgán má právo kontrolovat účetní a daňové doklady, jakož i veškeré další doklady související s činností společnosti, přezkoumávat její účetní závěrky společnosti o svých zjištěních informovat valnou hromadu. V případě, kdy to vyžadují zájmy společnosti, je dozorčí rada dokonce oprávněna svolat valnou hromadu společnosti a navrhnout opatření ve prospěch společnosti. Dozorčí rada je přitom stejně jako představenstvo nejméně tříčlenným kolektivním voleným orgánem (počet členů musí být ze zákona vždy dělitelný třemi), jehož členové jsou voleni zpravidla valnou hromadou, a ve výše uvedeném případě z části i zaměstnanci. I na členy dozorčí rady stejně jako na členy představenstva akciové společnosti se vztahuje povinnost vykonávat svoji působnost s péčí řádného hospodáře a přitom v zákonem daných případech odpovídají společnosti za škodu, kterou svým jednáním společnosti způsobí.

Výhody a nevýhody společnosti s ručením omezeným

Stejně jako v případě společnosti s ručením omezeným lze uvést jako nespornou výhodu této uvažované právní formy poskytovatele relativně rigidní právní úpravu organizace, řízení, fungování a hospodaření akciové společnosti, a to ve stanovách a zejména pak v obchodním zákoníku. Je tak odpočatou zcela zřejmé, kdo ručí za závazky společnosti, v jakém rozsahu, které orgány mají výkonnou pravomoc a které kontrolní pravomoc, vzájemné vztahy mezi akcionáři a orgány společnosti, jakož i případná odpovědnost za způsobení škody na úkor společnosti jednáním jejích orgánů. Stanovy pak umožňují částečně upravit organizaci společnosti požadavkům Projektu. Za těchto okolností je pak možné snáze řešit případné budoucí konflikty mezi vlastníky (akcionáři) a problémy společnosti. Naopak v případě výše uvedených subjektů nebude zpravidla existovat právní úprava, podle níž by mohl být daný problém řešen, a to zejména za tehdy, pokud nastalou situaci nebudou předjímat a řešit zakladatelské dokumenty. Velmi zásadní výhodou pro územní samosprávné

celky je fakticky nulové ručení akcionářů za závazky společnosti a snadná převoditelnost podílů na společnosti (akcií). Přitom lze v souladu se shora uvedeným doporučit vydání akcií na jméno s omezenou převoditelností vázanou na souhlas představenstva či dozorčí rady. Další výhodou pak spočívá i v možnosti relativně snadné možnosti vstupu do společnosti nebo naopak vystoupení dalších osob.

Nevýhody na druhé straně rovněž souvisejí s rigiditou právní úpravy akciové společnosti v obchodním zákoníku, z níž vyplývají relativně vysoké zřizovací jakož i provozní náklady (např. na svolávání valné hromady), a vázanost relativně vysoké části vlastního majetku do rezervního fondu. S výše uvedeným pak souvisí i vyšší nároky na organizaci fungování společnosti. Nelze ani opominout povinnost zapisovat zákonem stanovené změny ve společnosti do obchodního rejstříku (zejména změny členů orgánů společnosti), a s tím spojené další náklady.

3. Ekonomická a právní rizika

Vzhledem k povaze Projektu lze shrnout, že rizika s poskytováním mikropůjček spojená, jsou zejména ekonomického charakteru. Nejpravděpodobnějším rizikem na straně dlužníka je možné zhoršení či znemožnění dobytosti pohledávky, a dále hrozí nedodržení účelu, ke kterému byl úvěr poskytnut. Obě tato rizika lze však účinnými právními prostředky minimalizovat. Dále nelze pominout ani riziko u osob na straně věřitele, tedy subjektu, který bude úvěry v rámci projektu poskytovat. Toto riziko spočívá v možnosti těchto osob poskytovat úvěry v rozporu s podmínkami projektu, poskytování úvěru nedůvěryhodným osobám či poskytování úvěru bez dostatečného zajištění. Rovněž toto riziko však může být minimalizováno, a to zejména důslednou kontrolní činností kontrolních či dozorových orgánů.

Vzhledem k tomu, že Projekt zahrnuje státní podporu jednotlivých podnikatelů, je třeba dbát na to, aby tato podpora byla poskytována v souladu se zákonem a unijními předpisy. Dle platné komunitární právní úpravy je nutné, aby veřejná podpora poskytovaná v rámci Projektu byla slučitelná se společným trhem EU. Státní podpora může být podnikatelům poskytována výlučně v souladu s čl. 87 a 88 Smlouvy o ES. Dohled nad dodržováním pravidel pro poskytování veřejné podpory zajišťuje Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, který mimo jiné vede evidenci poskytnutých veřejných podpor na území České republiky a rozhoduje o ukládání pokut či navrácení veřejné podpory. Je tedy nutné, aby žadatelé, kterým budou úvěry poskytnuty, splňovali kritéria, která na ně unijní předpisy kladou jako na způsobilé příjemce podpory. Přitom sama výše podpory má na způsobilost příjemce značný vliv, stejně jako odvětví, ve kterém se rozhodne podnikat nebo již podniká. Nesplnění podmínek může vést, jak již bylo výše naznačeno, k povinnosti příjemce (v daném případě žadatele, kterému byl poskytnut úvěr) vrátit poskytnutou podporu. Pro poskytovatele podpory je pak stanovena povinnost spolupráce s Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže, a to pod hrozbou sankce v podobě pokuty. V daném případě však nebude považována za podporu celá hodnota půjčky, ale fakticky jen hodnota výhody, která žadateli z mikropůjčky vznikla (tj. zejména rozdíl mezi úrokovou sazbou běžně poskytovaných úvěrů na trhu a úrokovou sazbou v daném případě, tedy v případě úvěrů začínajícím podnikatelům 0%).

3.1. Veřejná podpora a unijní předpisy

Již před vstupem České republiky do Evropské unie došlo k přijetí závazných pravidel pro poskytování veřejné podpory. Tato pravidla byla upravena zákonem č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře, který nabyl účinnosti dne 01.05.2000. Od tohoto okamžiku vstoupilo fakticky v účinnost pravidlo, že v případě každé veřejné podpory musí být Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „ÚOHS“) požádán o povolení výjimky z obecného zákazu poskytování veřejné podpory, přičemž při rozhodování o povolení výjimky ÚOHS posuzoval slučitelnost veřejné podpory se závazky České republiky dle Evropské dohody zakládající přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně jedné a Českou

republikou na straně druhé. ÚOHS přitom v povolovacím řízení postupoval podle příslušných pravidel komunitárního práva týkajících se veřejné podpory, a to i přesto, že Česká republika v této době ještě nebyla členem Evropské unie. Po vstupu české republiky do EU přešla pravomoc ÚOHS na Evropskou komisi (dále jen „EK“) a začala se přímo aplikovat pravidla stanovená pro veřejnou podporu v člancích 87 a 88 Smlouvy o ES.

Definici a obecný zákaz veřejné podpory dle komunitárního práva lze nalézt právě v čl. čl. 87 odst. 1 Smlouvy o ES, podle něhož: „*podpory poskytované v jakékoliv formě státy nebo ze státních prostředků, které narušují nebo hrozí narušením soutěže tím, že zvýhodňují určité podniky nebo určitá odvětví výroby, jsou, pokud ovlivňují obchod mezi členskými státy, neslučitelné se společným trhem, nestanoví-li tato smlouva jinak*“. Každá veřejná podpora, která tato kritéria naplňuje, je tedy z důvodu neslučitelnosti se společným trhem zakázána. Výjimky pak stanoví Smlouva, a to pro podpory, které jsou slučitelné s se spojeným trhem, jako např. podpory určené k náhradě škod způsobených přírodními pohromami, sociální podpory poskytované jednotlivým spotřebitelům, nebo podpory poskytované v souvislosti s rozdělením Německa. Další veřejné podpory, v jejichž případě Smlouva o ES nestanoví výjimku z obecného zákazu obsaženého v citovaném čl. 87 odst. Smlouvy o ES, mohou být poskytovány za předpokladu, že byly individuálně schváleny Evropskou komisí. Další možností je pak poskytování veřejné podpory za předpokladu, že se na ni vztahuje některá z tzv. blokových výjimek (např. bloková výjimka pro veřejné podpory určené malým a středním podnikům, bloková výjimka pro veřejné podpory na zaměstnanost, bloková výjimka pro veřejné podpory na vzdělávání, regionální rozvoj atd.). V neposlední řadě pak lze poskytovat v souladu s komunitárním právem zájemcům finanční podporu tzv. *de minimis*, která pro svoji limitovanou výši nemá dopad na hospodářskou soutěž ani neovlivňuje obchod mezi členskými státy Evropské unie, a proto není při dodržení všech ustanovení příslušného nařízení EK č. 1998/2006, o použití článků 87 a 88 Smlouvy na podporu *de minimis*, považována za veřejnou podporu.

3.1.1 Řízení před EK

Jedním ze základních pravidel pro poskytování veřejné podpory v souladu s individuálními výjimkami EK je pravidlo, že státní podpora nesmí být poskytnuta, dokud nebyla notifikována EK a zároveň dokud EK nevyjádřila souhlasné stanovisko s jejím poskytnutím. Zatímco před vstupem České republiky do Evropské unie byl účastníkem řízení o schválení individuální výjimky ten orgán, z jehož rozpočtu byly veřejné prostředky poskytovány, ode dne stupu České republiky do EU se účastníkem řízení stala výhradně Česká republika, a to i v případech, kdy je veřejná podpora poskytována z rozpočtů samosprávných korporací. Za účelem předcházení případným problémům vyplývajících pro Českou republiku z poskytnutí nezákonné veřejné podpory byl jako centrální koordinační, poradenský, konzultační a monitorovací orgán v oblasti veřejné podpory určen právě ÚOHS, který v souladu s ust. § 3 zák. č. 215/2004 Sb., o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory, mimo jiné spolupracuje s poskytovateli veřejné podpory před jejím oznámením EK, spolupracuje s EK a s poskytovateli v průběhu řízení před EK, vede evidenci poskytnutých veřejných podpor na území České republiky a rozhoduje o ukládání pokut podle výše citovaného zákona. Poskytovatelé rovněž výhradně prostřednictvím ÚOHS oznamují EK záměr poskytnout novou veřejnou podporu.

Samotné řízení před EK je velice zdoluhavé, výjimkou nejsou ani řízení probíhající dva a více roků. Tato agenda EK značně zatěžuje, protože probíhá v současné době projednávání nové právní úpravy veřejných podpor, která by vedla ke zjednodušení legislativy a celého systému poskytování veřejné podpory. Jedním ze způsobů, jak se lze vyhnout zdoluhavému řízení před EK, je možné poskytovat veřejnou podporu na základě operačních programů. Programy jsou v zásadě tvořeny soubory podmínek, na jejichž základě jsou jednotlivé formy podpory poskytovány. Výhoda tohoto postupu spočívá v tom, že EK schvaluje operační program jako celek a jednotlivé formy podpory v případě jeho schválení lze poskytovat bez dalšího řízení před EK. V současné době již byl schválen český plán na čerpání finančních prostředků z Evropské unie pro roky 2007 až 2013 nazvaný Národní strategický referenční rámec (NSRR), avšak jednotlivé české operační programy, kterých je celkem 24, doposud schváleny nebyly. Prozatím tedy nelze na jejich základě z veřejnou podporu poskytovat. První z nich však budou pravděpodobně schváleny na přelomu září a října 2007, poslední možná až v příštím roce.

3.1.2 Blokové výjimky

Blokové výjimky jsou v současné době upraveny níže uvedenými nařízeními Evropské komise:

- Nařízení EK **68/2001** o aplikaci čl. 87 a 88 na veřejné podpory pro školení a Nařízení EK 363/2004 doplňující nařízení EK č. 68/2001 – na podporu vzdělání
- Nařízení EK **70/2001** o aplikaci čl. 87 a 88 na veřejné podpory pro malé a střední podniky a Nařízení EK 364/2004 doplňující nařízení EK č. 70/2001 - na podporu malých a středních podniků
- Nařízení EK **2204/2002** o aplikaci čl. 87 a 88 na veřejné podpory na zaměstnanost – na podporu zaměstnanosti
- Pokyny pro národní regionální podporu 2007 - 2013 (publikováno v Official Journal C 54 dne 4.3.2006) a Nařízení Komise (ES) o použití článků 87 a 88 Smlouvy ES na vnitrostátní regionální investiční podporu (ve fázi projednávání návrhu) – pro regionální podporu

Pro účely Projektu jsou aplikovatelná pouze pravidla vztahující se na veřejnou podporu malých a středních podniků. Definici malých a středních podniků lze nalézt v Nařízení Komise (ES) č. 364/2004, podle něhož se za malé a střední podniky považují podniky podnikatele, který zaměstnává méně než 250 zaměstnanců a zároveň jehož aktiva, uvedená v rozvaze, nepřesahují korunový ekvivalent částky 43 mil. EUR, nebo který má obrát za poslední uzavřené účetní období nepřesahující korunový ekvivalent 50 mil. EUR a zároveň splňuje podmínku nezávislosti, tj. takový podnik, v němž nevlastní 25 % nebo více základního jmění nebo hlasovacích práv jeden podnik nebo společně několik podniků, které nenaplnují definici malých a středních podniků nebo malého podniku. Nařízení dále stanoví dvě výjimky, kdy může být výše uvedená podmínka prolomena, a to:

- 1) je-li podnik ovládán veřejnými investičními společnostmi, společnostmi rizikového kapitálu nebo institucionálními investory za podmínky, že jednotlivě ani společně nevykonávají kontrolu,
- 2) je-li základní jmění podniku rozloženo tak, že není možné stanovit, kdo jej ovládá a zároveň pokud podnik prohlásí, že může oprávněně předpokládat, že v něm 25% nebo

vyšší podíl nevlastní jeden podnik nebo společně více podniků, které nenaplnují definici malých a středních podniků nebo malého podniku.

Blokovou výjimku obsaženou v nařízení EK č. 70/2001 lze použít pro podporu poskytovanou malým a středním podnikům ve všech odvětvích, kromě činností související s výrobou, zpracováním nebo uváděním na trh výrobků uvedených v příloze I Smlouvy o ES, která tvoří přílohu č. 1 této analýzy, dále kromě podpory činností souvisejících s vývozem, zejména s množstevním vývozem, s vytvořením a provozováním distribuční sítě nebo s jinými běžnými náklady souvisejícími s vývozní činností a na podporu podmíněnou používáním domácích výrobků na úkor dovezených. Pokud se tedy jedná o veřejnou podporu, která je udělována malému nebo střednímu podniku a netýká se činností, na které shora uvedených výrobků a činností, pak je tato podpora slučitelná se společným trhem EU ve smyslu čl. 88 odst. 3 Smlouvy a je vyňata z oznamovací povinnosti, za předpokladu, že obsahuje výslovný odkaz na nařízení EK č. 70/2001, a to formou citace jeho názvu a uvedením informace o jeho vyhlášení v Úředním věstníku Evropských společenství.

3.1.3 Podpora *de minimis*

Podporu *de minimis* upravuje nařízení Komise (ES) č. 1998/2006. Jedná se o takovou veřejnou podporu, která nesmí spolu s ostatními podporami *de minimis* poskytnutými jednomu příjemci za dobu předchozích tří fiskálních roků (pro daňové účely) přesáhnout výši odpovídající částce 200.000 EUR (v případě podniku činného v odvětví silniční dopravy 100.000 EUR), v obou případech před zdaněním. Tato podpora musí být transparentní. Podpory *de minimis* skládající se z půjček jsou považovány za transparentní tehdy, byl-li hrubý ekvivalent vypočten s použitím tržních úrokových měr obvyklých v době udělení podpory. Důvodem, proč nejsou podpory *de minimis* považovány za neslučitelné se společným trhem EU, je fakt, že jejich hodnota je do té míry omezena, že nemohou narušit hospodářskou soutěž a řádné fungování společného trhu. Z těchto důvodů předmětné nařízení stanoví, že veřejné podpory poskytované na základě tohoto nařízení (tj. podpory *de minimis*) nepodléhají oznamovací povinnosti.

S ohledem na shora uvedené je evidentní, že pro bezvadné fungování podpory *de minimis* je bezpodmínečná dokonalá evidence a kontrola poskytování těchto podpor, aby nemohlo docházet k obcházení či dokonce porušování předmětného nařízení (zejména k překračování povolené výše podpory). Proto je poskytovatel povinen před poskytnutím veřejné podpory povinen sdělit žadateli písemně výši částky, kterou hodlá žadateli poskytnout. Zároveň jej upozorní na charakter podpory *de minimis* s výslovným odvoláním na nařízení Komise (ES) č. 1998/2006 včetně citace jeho názvu a jeho zveřejnění v Úředním věstníku Evropské unie. Před udělením podpory je pak poskytovatel povinen vyžádat si od žadatele písemné prohlášení o jakýchkoli dalších podporách *de minimis*, které již obdržel v rozhodném období. Poskytovatel je pak oprávněn veřejnou podporu poskytnout až poté, co přezkoumá, zda celková výše podpory *de minimis*, kterou žadatel v rozhodném období obdržel včetně uvažované podpory poskytovatele, nepřesáhne stanovený finanční strop (200.000 EUR resp. 100.000 EUR). Částečně tak odpovědnost za dodržování pravidel podpory *de minimis* nese i poskytovatel.

V dané věci platí obecná zásada, že podporu *de minimis* lze poskytnout žadatelům působícím ve všech odvětvích. Tato zásada je však prolomena řadou výjimek, kdy podporu *de minimis* na základě výše uvedeného nařízení nelze poskytnout žadatelům za těchto okolností:

- žadatel působí v odvětví rybolovu a akvakultury, na něž se vztahuje zvláštní nařízení Rady ES č. 104/2000,
- žadatel působí v odvětví prvovýroby zemědělských produktů uvedených v příloze I Smlouvy o ES (viz. Příloha č. 1),
- žadatel působí v odvětví zpracování a uvádění zemědělských produktů uvedených v příloze I Smlouvy o ES (viz. Příloha č. 1) na trh v případě, že výše veřejné podpory je stanovena na základě ceny nebo množství produktů zakoupených od primárních producentů nebo uvedených na trh danými podniky a rovněž v případě, je-li poskytnutí podpory závislé na podmínce, že bude zčásti nebo zcela předána prvovýrobcům,
- pro případ veřejné podpory na činnost spojené s vývozem do třetích zemí nebo do členských států, zejména podpory přímo spojené s vyváženým množstvím na vytvoření a provoz distribuční sítě nebo jiné běžné výdaje související s vývozní činností,
- pro případ veřejné podpory závislé na užití domácích produktů na úkor dovážených produktů,
- pro případ veřejné podpory udělené podnikům (žadatelům) v obtížích,
- pro případ veřejné podpory na nabývání vozidel pro silniční nákladní dopravu poskytované žadatelům provozujícím silniční nákladní dopravu pro cizí potřebu.

V případě, že žadatel splňuje shora uvedená kritéria a zároveň nespadá do okruhu subjektů vyloučených z podpory *de minimis* z důvodu výše citovaných výjimek, pak se veřejná podpora poskytnutá tomuto žadateli nebude považována za veřejnou podporu, která by byla neslučitelnou se společným trhem a nepodléhá tedy oznamovací povinnosti dle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES. **Vzhledem k předmětu Projektu a vzhledem k plánované výši poskytovaných úvěrů - když za podporu lze považovat pouze částku tvořící rozdíl v ceně bezúročného či zvýhodněného úvěru oproti běžným úvěrovým sazbám, bude evidentně možno poskytovat mikropůjček v rámci podpory *de minimis*, čímž pomine obecná ohlašovací povinnost stanovená jinak čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES. Stejně tak podpora *de minimis* nezakládá oznamovací povinnost vůči ÚOHS stanovenou ust. § 5 zák. č. 215/2004 Sb..**

3.2 Rizika plynoucí z předpisů pro nakládání s veřejnými rozpočty

S ohledem na skutečnost, že zdrojem financování Projektu budou patrně finanční prostředky z veřejných rozpočtů (z rozpočtů obcí či krajů), je evidentní, že financování Projektu bude muset být v souladu rovněž se zákonem o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, neboť finanční prostředky, z nichž bude Projekt realizován (poskytované mikropůjčky) budou muset projít rozpočtovým procesem (výdaji rozpočtu územního samosprávného celku zařazeného do projektu). Dle výše uvedeného zákona jsou územní samosprávné celky (tj. obce, kraje a Hlavní město Praha), oprávněny ve své pravomoci k

plnění svých úkolů, zejména k hospodářskému využívání svého majetku a k zabezpečení veřejně prospěšných činností (tedy i pro účely Projektu):

- a) zřizovat vlastní organizační složky jako svá zařízení bez právní subjektivity,
- b) zřizovat příspěvkové organizace jako právnické osoby, které zpravidla ve své činnosti nevytvářejí zisk,
- c) **zakládat obchodní společnosti, a to akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným,**
- d) **zakládat obecně prospěšné společnosti,**
- e) zřizovat školské právnické osoby podle zvláštního právního předpisu, 16a)
- f) zřizovat veřejné výzkumné instituce podle zvláštního zákona 16b) ,
- g) **zřizovat veřejné neziskové organizace** (např. nadace a nadační fondy a občanská sdružení).

Z výše uvedeného výčtu taxativně uvedeného v předmětném zákoně je zřejmé, že existují i jiné varianty nežli ty, které jsou uvedeny ve 2. kapitole této analýzy. Pro účely projektu však nelze doporučit ani zřízení organizační složky ani příspěvkové organizace, a to zejména s ohledem na fakt, že tyto subjekty (organizační složka dokonce bez právní subjektivity) jsou striktně vázány na jediný území samosprávný celek, čímž by byla vyloučena spolupráce více veřejnoprávních subjektů v dané oblasti (např. několik sousedních obcí). Navíc je hospodaření těchto subjektů pevně vázáno na hospodaření příslušného územního celku. Na místo tohoto řešení lze proto doporučit formu zřízení účelového peněžního fondu, v souladu se subkapitolou 2.2.4 této analýzy. Zároveň nutno podotknout, že již tento zákon předjímá možnost zřizování obchodních společností uvedených v 2. kapitole této analýzy či jiných právních forem založených na neziskovém principu. Naopak vyloučeny jsou takové právní formy podnikatelských uskupení, v nichž by veřejnoprávní korporace ručila za jejich závazky celým svým majetkem (zejména veřejná obchodní společnost, či komanditní společnost).

Výdaje územních rozpočtů

Územní rozpočty jsou obecně tvořeny dvěma částmi, a to částí příjmovou a částí výdajovou. Pro účely analýzy projektu je nejpodstatnější analýza výdajové stránky rozpočtů. Zákon totiž taxativně stanovuje okruh oprávněných výdajů z územních rozpočtů. Pro účely Projektu je pak nutné konstatovat, že zákon předjímá výdaje z územního rozpočtu za účelem plnění závazků vyplývajících pro územní samosprávný celek z uzavřených smluvních vztahů v jejím hospodaření a ze smluvních vztahů vlastních organizací, jestliže k nim celek přistoupil, závazky přijaté v rámci spolupráce s jinými územními samosprávnými celky nebo s dalšími subjekty, včetně příspěvků na společnou činnost a v neposlední řadě výdaje na podporu subjektů provádějících veřejně prospěšné činnosti (např. v případě zřízení o.p.s. v rámci realizace Projektu) a na podporu soukromého podnikání (např. v případě zřízení a.s. v rámci realizace Projektu) prospěšného pro územní samosprávný celek (tj. na úhradu nákladů Projektu). Je tak evidentní, že výše uvedené návrhy řešení Projektu odpovídají požadavkům zákona o rozpočtových pravidlech územních celků.

Svazky obcí

Obce jsou v souladu se zákonem o obcích, v platném znění, a v souladu se zákonem o rozpočtových pravidlech územních celků, v platném znění, oprávněny vytvářet jako jednu z forem vzájemné spolupráce tzv. svazky obcí, které vznikají na základě smlouvy o vytvoření dobrovolného svazku obcí a které jsou zřizovány za účelem dosažení určitého cíle (v daném případě podpora zaměstnanosti formou poskytování mikropůjček na území předmětných obcí). Členem svazku obcí mohou být jen obce, nikoliv tedy kraje, a tyto svazky mají vlastní právní subjektivitu – jsou právníckými osobami. Předmět jejich činnosti zákon stanovuje jen demonstrativně, evidentně tak může být jedním z předmětů jejich činnosti i poskytování mikropůjček za účelem podpory zaměstnanosti. Svazky obcí pak hospodaří s majetkem obcí, který tyto obce do svazku vloží, jakož i s majetkem, který jejich činností svazek obcí nabude. Majetek vnesený do svazku obcí zůstává majetkem té obce, která jej do svazku vnesla. Zároveň nemůže být, a to ani rozhodnutím zastupitelstva předmětné obce, rozhodnuto o tom, že o nakládání s jí vneseným majetkem budou rozhodovat orgány svazku obcí. Svazky obcí obdobně jako obce hospodaří v každém běžném roce na základě schváleného rozpočtu a kontrolu nad jejich hospodařením vykonávají orgány určené stanovami předmětného svazku. V případě Projektu by tedy jednotlivé zúčastněné obce uzavřely vícestrannou smlouvu o vytvoření dobrovolného svazku obcí, jehož cílem by byla podpora zaměstnanosti v dané oblasti. Přitom by smluvní strany (obce) vložily do svazku majetek (peněžní prostředky), z nichž by byly mikropůjčky poskytovány.

Tato právní forma a výše popsany postup může být alternativním řešením Projektu. Je však nutné opakovaně podotknout, že toto řešení přichází v úvahu pouze v případě obcí, nikoliv za účasti krajů. Výhodu lze spatřovat v možnosti relativně volně rozšiřovat svazek obcí o další obce na smluvní bázi. Naopak negativem je jistě fakt, že majetek obcí se nestává majetkem svazku. Tím může být značně ztíženo nakládání s tímto majetkem. Z tohoto důvodu lze doporučit pro účely projektu spíše založení účelové právnícké osoby (např. společnosti s ručením omezeným), jejímiž společníky se stanou předmětné obce, které vloží vlastní majetek do majetku této osoby a ta s ním bude dále volně, avšak v souladu s výše popsány zásadami hospodařit.

Pro úplnost je nutné podotknout, že v případě, kdy budou územní samosprávné celky rozhodovat o nakládání s veřejnými prostředky, bude jejich činnost podléhat kontrole dle zákona o finanční kontrole ve veřejné správě, v platném znění..

3.3 Zhoršení dobytnosti pohledávky

Riziko zhoršení dobytnosti pohledávek lze významně omezit pomocí výběru vhodného zajištění. Úkolem zajištění závazků je to, aby v případě, že pohledávka není řádně a včas dlužníkem splacena, měl věřitel možnost uspokojit svoji splatnou pohledávku z náhradního zdroje případně aby měl co nejlepší právní postavení v případném soudním sporu (např. směnka). Zajišťovací instrumenty, které se běžně používají k zajištění závazků, posilují postavení věřitele proti dlužníkovi a snižují jeho nejistotu v závazkovém právním vztahu.

Níže uvedené druhy zajišťovacích institutů případně jejich kombinace považujeme za vhodné pro účely Projektu, a to zejména s přihlédnutím k jejich dostupnosti v krátké době a vzhledem k jejich účinnosti. Je přitom nutno přihlédnout k faktu, že jedním z cílů Projektu je poskytovat mikropůjčky v kratších lhůtách než v případě běžně dostupných bankovních úvěrů, začínajícím podnikatelům a s minimální administrativní náročností pro obě strany, tj. jak pro poskytovatele, tak pro žadatele.

3.3.1 Navrhované zajišťovací instrumenty:

- a) zajištění úvěru zřízením zástavního práva (zejména k nemovitostem)
- b) zajištění úvěru ručením třetích osob
- c) zajištění úvěru uzavřením smlouvy o úvěru ve formě exekutorského (či notářského) zápisu s doložkou přímé vykonatelnosti
- d) zajištění úvěru směnkou

Ad a) Zástavní právo

Zástavní právo je jedním z nejběžnějších zajišťovacích instrumentů, který se vyznačuje vysokým stupněm právní i ekonomické jistoty věřitele (v daném případě poskytovatele). Proto je také v praxi využíván častěji než jiné způsoby zajištění práv. To platí zejména v případě pohledávek s delší dobou splatnosti, kdy existuje vyšší riziko změn majetkových poměrů dlužníka v neprospěch věřitele. Tím, že dlužník v případě zřízení zástavního práva dává do zástavy určitou majetkovou hodnotu, z jejíhož prodeje může být věřitel pro případ insolvence dlužníka i proti jeho vůli uspokojen, vzniká věřiteli (tj. poskytovateli) dostatečná záruka, že se v případě nesplnění závazku žadatele domůže uspokojení svého nároku z náhradního plnění, tj. z prodejní cena zástavy. Navíc má zástavní věřitel v případě úpadku dlužníka jakož i v jiných případech (např. exekuce) přednostní právo před dalšími věřiteli. Z výtěžku ze zástavy musí být totiž na prvním místě uspokojen zástavní věřitel a až po něm další věřitelé. Další výhodou pak spočívá i v tom, že převodem vlastnického práva k předmětu zástavy, zástavní právo nezaniká, neboť zástavní dlužník nemusí být nutně i vlastníkem zástavy.

Za pravděpodobně nejbezpečnější zajišťovací instrument vůbec bude nutno považovat zástavní právo k nemovitostem. Vzhledem k cílům projektu však může být v případě začínajících podnikatelů zřízení zástavního práva k nemovitostem nepraktické, a to zejména z důvodu, že začínající podnikatelé nebudou zpravidla vlastnit vhodné nemovitosti k zástavě, popřípadě hodnota nemovitostí bude několikanásobně převyšovat hodnotu úvěru a se zřízením úvěru bude spojena relativně složitá administrativní činnost. Naopak pro případ úvěrů poskytovaných již existujícím podnikatelům a pro případ vyšších úvěrů (zejména pak v případě poskytnutí úvěru ve zvýšené hodnotě nad 1.000.000,- Kč) lze užití zástavního práva k nemovitostem doporučit. Nespornou výhodou je přitom cenová stabilita nemovitostí a jejich rostoucí trend. Zároveň pravděpodobnost znehodnocení či zničení nemovitosti je mizivá, přesto se dá i toto potenciální riziko dále minimalizovat uložením povinnosti dlužníkovi (žadateli) zastavenou nemovitost pojistit. Při zřizování zástavního práva k nemovitostem je nutné dbát zejména na souhlas spoluvlastníků nemovitostí či manžela žadatele, pokud

nemovitost spadá do společného jmění manželů. Zástavní právo k nemovitosti vzniká vkladem do katastru nemovitostí, který katastr provede na základě písemně uzavřené zástavní smlouvy. Ta by byla přitom se žadatelem uzavírána současně s úvěrovou smlouvou.

V případě žadatelů, kteří jsou právníckými osobami, připadá v úvahu rovněž zřízení zástavního práva k obchodnímu podílu společníka v této společnosti. Rovněž toto zástavní právo vzniká na základě písemné smlouvy s úředně ověřenými podpisy účastníků smlouvy. Zástavní právo k obchodnímu podílu pak vznikne teprve v okamžiku zápisu zástavního práva k obchodnímu podílu do obchodního rejstříku. Nevýhodou tohoto zástavního práva je však to, že nelze předem odhadnout, jak se bude vyvíjet hodnota společnosti, a tedy i hodnota předmětu zástavy. V případě insolvence dlužníka tak může obchodní podíl ztratit na hodnotě a zajišťovací charakter tohoto zástavního práva tak fakticky „zanikne“.

Další možností je pak zřídit zástavní právo k pohledávkám žadatele za třetími osobami, s čímž je však spojeno riziko insolvence těchto osob. Bylo by proto nutné zkoumat i jejich majetkové poměry a případně zajištění těchto zajišťovacích pohledávek, s čímž jsou však spojeny další náklady a další administrativa.

Pro účely Projektu se obecně jeví tento zajišťovací instrument jako velmi příhodný, avšak bude nutné vybrat vhodný předmět zástavy podle konkrétní osoby žadatele. U již existujících podnikatelů na venkově je velmi pravděpodobné, že budou vlastnit nemovitosti, ke kterým by zástavní právo mohlo být zřízeno. Pro případ začínajících podnikatelů je pravděpodobné, že budou nabývat nová zařízení a nové vybavení svého majetku (movité věci), a to i větší hodnoty (např. stroje, zásoby atp.), ke kterým by bylo možné zástavním právem zřídit a tím eliminovat rizika nesplacení úvěru. Negativem tohoto řešení však zůstává časová náročnost spočívající v nutnosti zpracování znaleckého posudku na předmětnou nemovitost či movitou věc za účelem zjištění její hodnoty, neboť předmět zástavy je nutno nejprve zpeněžit a hojit se lze teprve z peněžního výtěžku. Zákon přímo zakazuje náhradní uspokojení pohledávky ponecháním si předmětu zástavy namísto splacení dluhu.

Ad b) Ručení

Poskytnutou mikropůjčku je rovněž možné zajistit ručením jednoho či více ručitelů za závazek příjemce úvěru (dlužníka). Ručitel je přitom fyzickou nebo právníckou osobou, která se zaváže uspokojit pohledávku věřitele, jestliže ji řádně a včas nesplní sám dlužník, ač byl ke splnění vyzván. Ručitel se může zaručit za celý závazek žadatele, nebo jen za jeho část. Tento závazek ručitele je sekundární a je podmíněn nesplněním povinnosti dlužníka. Právě proto zákon vyžaduje, aby byl věřitel nejprve písemně vyzván ke splnění svého závazku (s výjimkou případů, kdy dlužník pobývá v době splatnosti závazku na neznámém místě nebo pokud je nepochybné, že svůj závazek nesplní). Pokud za jeden a tentýž závazek ručí vícero ručitelů, platí zásada, že všichni ručitelé ručí za celý závazek společně a nerozdílně, a lze se tedy domáhat po kterémkoliv z nich splnění celého závazku na místo dlužníka. Tato zásada však může být dohodou stran prolomena.

Nevýhodou tohoto zajišťovacího instrumentu je nutnost zjistit majetkové poměry a solventnost ručitelů, což může výrazně prodloužit celý proces schvalování úvěru. V opačném

případě hrozí druhotná insolvence, kdy ani ručitel nebude s to pohledávku poskytovatele uspokojit. Za těchto okolností do značné míry ručení ztrácí smysl. Výhodou pak zůstává jen to, že se lze domáhat uspokojení pohledávky soudní cestou (popřípadě pak i exekučně) po obou osobách (jak po dlužníkovi, tak po ručiteli) zároveň. Tím se zvyšuje pravděpodobnost budoucího uspokojení pohledávky poskytovatele. Obecně lze doporučit přijetí ručitelského závazku spíše od osob fyzických, v jejich případě je vyšší pravděpodobnost uspokojení pohledávky v případném exekučním řízení. V případě právnických osob je pak nutno dostatečně zkoumat jejich majetkové poměry, neboť v případě např. úpadku je uspokojení pohledávky ručitelem fakticky vyloučeno. Pro dlužníka může být zároveň problematické i samotné nalezení vhodného ručitele, který by byl navíc ochoten ručitelský závazek převzít. Krom toho, že ručiteli hrozí značná rizika v případě neuhrazení dluhu dlužníkem, může být tento závazek pro ručitele značně omezující i v tom směru, že například banky jej často považují za překážku pro poskytnutí úvěru osobě ručitele.

Ručení je však velmi rozšířeným zajišťovacím institutem, a zejména banky jej k zajištění svých úvěrů hojně využívají. Je přitom administrativně velmi nenáročný, za předpokladu, že poskytovatel úvěru (tj. příjemce ručitelského závazku) „nelustruje“ osobu a majetkové poměry ručitele. V souladu s výše uvedeným nutno konstatovat, že v tomto případě je značně omezena efektivita toho zajišťovacího institutu, na druhé straně však minimálně psychologicky pozitivně působí osobu ručitele, který bude mít fakticky stejný zájem na řádném splnění dluhu, jako poskytovatel (tj. věřitel).

Ad c) Sepis exekutorského (notářského) zápisu s doložkou přímé vykonatelnosti

Exekutor případně notář je oprávněn sepsat zápis o skutečnostech, které mu jsou oznámeny, případně prokázány třetími osobami (např. o uzavření smlouvy, o existenci závazku, či o jeho uznání). V dané věci je pak notář nebo exekutor oprávněn sepsat zápis o uzavření mikropůjčky či úvěru, tedy o závazku žadatele dle sjednaných podmínek řádně a včas úvěr splatit. Smlouva o úvěru je pak sepsána v kvalitativně vyšší formě, než v případě obyčejné písemné smlouvy. Nejvýznamnější výhodou takového zápisu je to, že strany mohou na základě vzájemné dohody uzavřít doložku přímé vykonatelnosti, tj. dohodu, že dlužník v případě neplnění svého závazku svoluje k vymožení smluvně uložené povinnosti přímo v exekučním řízení pouze na základě tohoto zápisu. Tento zápis tedy fakticky nahrazuje pravomocný a vykonatelný rozsudek soudu. Tím se samozřejmě zrychluje celý proces soudního vymáhání nesplněného závazku, jakož i náklady na vymožení nesplněného závazku dlužníka.

Pokud bude smlouva o úvěru (mikropůjčce) sepsána ve formě exekutorského či notářského zápisu s doložkou přímé vykonatelnosti (popř. pokud bude sepsán exekutorský zápis s doložkou vykonatelnosti po uzavření smlouvy o úvěru), bude mít poskytovatel již ode podpisu smlouvy exekuční titul, na jehož základě bude možné rovnou nařídit exekuci, pokud příjemce úvěru poruší smluvní podmínky a svůj závazek nesplní. Lze si přitom dohodnout i to, že v případě prodlení s úhradou byt' jen jediné splátky se stává splatným celý úvěr. Tímto způsobem je možné se vyhnout mnohdy zdlouhavému soudnímu řízení a exekuce může být nařízena v průběhu několika týdnů po porušení smlouvy žadatelem.

Rovněž tento zajišťovací instrument lze kombinovat s dalšími zajišťovacími instrumenty, zejména s ručitelským závazkem. Za těchto okolností by měl být ručitelský závazek součástí exekutorského či notářského zápisu a rovněž ručitel musí prohlásit, že svoluje k přímé vykonatelnosti zápisu, aby bylo možno tento zápis v případě potřeby užít jako exekuční titul i vůči ručiteli, neboť na základě exekutorského zápisu sepsaného pouze s dlužníkem nelze vést exekuci přímo proti ručiteli.

Za nevýhodu tohoto instrumentu lze považovat vyšší finanční a administrativní náročnost, když zápis může sepsat pouze exekutor nebo notář. Poplatek za sepsání tohoto zápisu se pak bude v souladu s příslušnými notářskými či exekutorskými předpisy odvíjet od výše úvěru. Výhodou je samozřejmě urychlení procesu autoritativního vymáhání pohledávky poskytovatele. Tím však není zabezpečeno, že pohledávka bude v exekučním řízení vymožena, když zejména drobní začínající podnikatelé nemusejí mít prakticky žádný majetek, který by bylo možno exektovat. Lze proto pro potřeby Projektu doporučit využití tohoto instrumentu společně s jiným, např. s ručitelským závazkem fyzické osoby (např. sepsat exekutorský zápis se společností s ručením omezeným, jehož součástí bude ručitelský závazek jednatele či společníka této společnosti).

Ad d) Zajištění směnkou

Směnka je cenný papír v praxi běžně užívaný právě k zajišťování úvěrů. Částečně lze princip tohoto zajištění přirovnat k principu výše uvedeného exekutorského či notářského zápisu. Cílem zejména je zkrátit případné soudní řízení a domoci se tak uspokojení celé splatné pohledávky v co možná nejkratším čase. Význam směnky je však do značné míry omezen zdlouhavostí směnečných soudních řízení za situace, kdy se dlužník, byť nedůvodně, začne bránit vydání pravomocného rozhodnutí.

Institut směnky je v českém právním řádu upraven v zákoně č. 191/1950 Sb., směnečné a šekovém. Zákon rozlišuje dva základní druhy směnek, a to směnky cizí a směnky vlastní. Směnka cizí je v tomto zákoně definována jako bezpodmínečný písemný příkaz výstavce směnky adresovaný směnečníkovi, aby zaplatil směnečnému věřiteli určitou peněžní částku v určitém místě a v určité době. Směnka vlastní je pak definována jako bezpodmínečný příslib výstavce (dlužníka) uhradit směnečnému věřiteli určitou peněžitou částku v určitém místě a v určité době. Pro účely zajištění úvěru v rámci Projektu je bezesporu vhodnější použití směnky vlastní, kdy se fakticky žadatel při uzavření úvěru zaváže ve směnce uhradit poskytovateli předem určenou částku, popřípadě ponechá výši částky nevyplněnou a v případě nutnosti ji poskytovatel vyplní v souladu se smlouvou).

Každá listina, aby mohla být považována za směnku ve smyslu výše uvedeného zákona, musí obsahovat podstatné náležitosti vymezené právě tímto zákonem, jinak se o směnku nejedná. U směnky cizí jde o tyto náležitosti: umístění slova "směnka" přímo v textu směnky, bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžní částku, jméno (název) osoby, která má platit (směnečníka), jméno (název) osoby, které nebo na jíž řad má být placeno, údaj o splatnosti směnečné částky, datum a místo vystavení směnky, údaj místa, kde má být placeno a v neposlední řadě vlastnoruční podpis výstavce směnky. Podstatné náležitosti směnky vlastní jsou identické s tou výjimkou, že neobsahují údaje o směnečníkovi, neboť směnečným dlužníkem je v tomto případě sám výstavce směnky (v tomto případě příjemce úvěr). Absence

podstatných náležitostí však bez dalšího neznamená, že by se o směnku nejednalo. Český právní řád zná i tzv. blankosměnky, jejichž specifikem je právě absence některé z podstatných náležitostí směny, a to z vůle výstavce. Jejím následným vyplněním v souladu s dohodou účastníků (vyplňování právo) je neúplnost odstraněna. Blankosměnka může být doplněna osobou k tomu oprávněnou, a to pouze jednou. Odstraněním neúplnosti vyplňovací právo zaniká, a to bez ohledu na to, zda byla blankosměnka vyplněna v souladu s dohodou nebo ne. Pro daný případ by pak byla poskytovateli vystavena blanko směnka, v níž by nebyla vyplněna směnečná suma a datum splatnosti. Pro případ porušení smlouvy o úvěru by pak měl poskytovatel právo doplnit právě tyto údaje a směnku vůči dlužníkovi uplatnit. Vyplňovací právo však svědčí pouze prvnímu nabyvateli směny a nemůže být převedeno na žádnou třetí osobu (ani na další nabyvatele směny).

I pro případ tohoto zajišťovacího instrumentu přichází v úvahu kombinace s jinými zajišťovacími instrumenty, zejména pak s ručením. V tomto případě se směnečný rukojmí (aval) zaváže přímo v textu směny plnit na místo původní povinné osoby, pokud tato nesplnila svůj závazek. Směnku pak lze uplatnit jako proti dlužníkovi, tak i proti ručiteli.

Výhoda směny spočívá ve zkráceném soudním řízení, které se na jejím základě vede – tj. soud nezkoumá kauzu (důvod vzniku pohledávky), ale v případě, že je k návrhu na vydání směnečného platebního rozkazu („k žalobě“) připojena směnka v prvopise, vydá směnečný platební rozkaz a ten zašle žalovanému. Veškeré námitky, které žalovaný proti nároku žalobce namítá (včetně pravosti směny apod.), musí žalovaný vznést do tří dnů od jejího doručení, jinak toto právo zanikne, směnečný platební rozkaz nabude právní moci a žalobce se může na jeho základě domáhat uspokojení své pohledávky v exekčním řízení. Jak již bylo výše naznačeno, v případě, že žalovaný vznese jakékoliv námitky, řízení se značně protáhne (výjimkou nejsou spory trvající více než 2 roky). Nespornou výhodou však je administrativní nenáročnost tohoto instrumentu. Nutno také podotknout, že existence platné směny, či dokonce existence vykonatelného směnečného platebního rozkazu sama o sobě neznamená, že bude pohledávka poskytovatele uhrazena, neboť obdobně jako v případě exekčního zápisu s doložkou vykonatelnosti bude záležet na majetkových poměrech dlužníka (tj. zda jeho majetek postižitelný exekucí bude postačovat k její úhradě). Proto lze i v tomto případě doporučit kombinaci směny s ručením, tedy se směnečným avalem.

3.3.2 Informační povinnost dlužníka

Dalším ze způsobů, jak lze předejít riziku nedobytnosti pohledávky poskytovatele, je možnost dohodnout se žadatelem ve smlouvě o úvěru informační povinnost žadatele, tj. povinnost informovat poskytovatele o veškerých skutečnostech, které by mohly mít negativní vliv na splnění závazku žadatele ze smlouvy o úvěru a případně na dobytost neuhrazené splatné pohledávky.

Žadatel by se za tímto účelem měl ve smlouvě o úvěru poskytovateli zavázat nejméně:

- a) k poskytování veškerých informací o změně finanční situace žadatele či jeho ručitelů, pokud se o takové změně dozví,

- b) k poskytování veškerých informací o vedení a průběhu všech soudního řízení, jejichž je žadatel účastníkem,
- c) k poskytování veškerých informací o změnách ve vlastnické struktuře žadatele (pokud je právnickou osobou) a o veškerých změnách jeho statutárních orgánů,
- d) k předkládání pravidelné, nejméně půlroční zprávy o využití prostředků z úvěru k účelu, ke kterému byly poskytnuty,
- e) k předkládání kopií všech svých řádných účetních závěrek,
- f) k předávání kopii všech svých výročních zpráv, pakliže ji bude žadatel ze zákona povinen vypracovat,
- g) k předkládání kopií všech svých zpráv o vztazích mezi ovládající a ovládanou osobou a o vztazích mezi ovládanou osobou a ostatními osobami ovládanými stejnou ovládající osobou ve smyslu § 66a, odst. 9) obchodního zákoníku, pakliže bude dlužník dle zákona povinen tyto dokumenty vyhotovovat.

V závislosti na výši půjčky by bylo rovněž vhodné zavázat žadatele ve smlouvě o úvěru k tomu, že bez předchozího písemného souhlasu věřitele

- a) nepřevede žádnou ze svých nemovitostí na jinou osobu, nezřídí k ní žádné zástavní právo, věcné břemeno, předkupní právo věcné povahy ani jiné obdobné právo ve prospěch třetí osoby,
- b) nebude zvyšovat svoji zadluženost přijímáním dalších půjček či úvěrů, uzavíráním leasingových smluv, odkupem pohledávek, vydáváním nebo avalováním, indosováním, nebo akceptováním směnek a vydáváním dluhopisů a nebo jiných investičních instrumentů, na jejichž základě by se zvýšila zadluženost žadatele,
- c) neposkytne žádné třetí osobě zajištění jejích závazků nebo závazků třetích osob, tj. zejména nezřídí zástavní práva a věcná břemena ke svému majetku (s výjimkou zástavního práva k nemovitostem v pořadí za zástavními právy zřízenými ve prospěch poskytovatele), nepostoupí pohledávky vůči svým dlužníkům, neposkytne ručení nebo slib odškodnění,
- d) neprodá, ani nepronajme svůj podnik nebo jeho část a nezřídí zástavní právo ke svému podniku (je-li dlužník právnickou osobou)

V neposlední řadě by se pak měl žadatel o úvěr ve smlouvě o úvěru zavázat, že pojistí obvyklým způsobem svůj majetek u pojišťovny, kterou poskytovatel předem označí jako přijatelnou, a to v rozsahu, který odpovídá hodnotě tohoto majetku v době uzavření pojistné smlouvy, nejméně však ve výši úvěru, a to zejména proti krádeži, zničení, ztrátám a škodám. Zároveň by se pak měl žadatel poskytovateli zavázat, že mu na jeho výzvu kdykoliv předloží veškeré potřebné informace o pojištění a placení pojistného.

Pokud se pak žadatel k výše uvedeným informačním povinnostem zaváže, je rovněž nutné stanovit účinnou sankci za jejich nesplnění. Jako nejúčinnější se pravděpodobně bude jevit právo poskytovatele na odstoupení od smlouvy o úvěru a právo okamžitě zesplatnit celý závazek žadatele (tj. vyzvat žadatele k neprodlené úhradě celého dluhu včetně příslušenství, popřípadě k následně učinit další právní kroky k vymožení této částky).

3.4 Nedodržení účelu úvěru

Poskytovatel by měl od počátku trvat na dodržování účelu úvěru, pro který byl úvěr žadateli poskytnut, a zároveň by měl systematicky dodržování této povinnosti kontrolovat. V tomto směru poskytovateli napomůže výše uvedený závazek žadatele spočívající v informační povinnosti. Krom toho by však měl poskytovatel provádět pravidelné kontroly dodržování účelu úvěru. tím lze evidentně opět částečně omezit riziko nedobytnosti pohledávky poskytovatele za žadatelem. V případě, že poskytovatel zjistí, že finanční prostředky z úvěru byly klientem využity jinak – v rozporu s účelem úvěru, měl by vůči klientovi uplatnit obdobné sankce, případně ještě tvrdší, jako v případě porušení informační povinnosti. Za těchto okolností by totiž poskytnutí úvěru v rámci Projektu ztratilo zcela svůj smysl. Žadatel by proto měl být smlouvou zavázán k povinnosti (sankci) okamžitě splatit celý úvěr v případě, kdy účel úvěru klient poruší. Zároveň by měla být pro tento případ mezi poskytovatelem a žadatelem o úvěr sjednána smluvní pokuta ve značné výši odvozené procentuálně od výše úvěru, tak, aby žadatelé byli předem od případného nedodržení účelu úvěru odrazeni.

3.5 Riziko u osob na straně věřitele

Další potenciální riziko spojené s poskytováním úvěrů může mít původ na straně samotného věřitele (poskytovatel), resp. v osobách o úvěry poskytujících. Je nutné předvídat, že zaměstnanci poskytovatele (dále též „úvěroví pracovníci“), kteří budou rozhodovat o poskytnutí či neposkytnutí úvěru a o jeho výši, případně zaměstnanci, kteří budou komunikovat se žadatelem, mohou úvěry poskytnout i osobám, které nesplňují podmínky pro poskytnutí úvěru. Vzhledem k tomu, že se jedná o úvěry poskytované za velice výhodných podmínek, lze předpokládat, že zájemců bude relativně velké množství a budou se snažit obcházet smluvní podmínky. Z toho důvodu by bylo vhodné úvěrové pracovníky vhodným způsobem motivovat, rozšiřovat jejich povědomí o Projektu a poskytovaných produktech, jakož i systematicky dohlížet na jejich činnost. Vhodné by zcela jistě bylo i provádění namátkové kontroly přímo na pracovištích, tak aby byla minimalizována rizika plynoucí z jejich postavení. Pokud by pak kontroly byly prováděny pravidelně, riziko ze strany úvěrových pracovníků by bylo sníženo na minimum. Je však otázkou, zda bude mít organizace zabývající se poskytováním mikropůjček na provádění pravidelných kontrol dostatečné kapacity.

Úvěrový pracovník by měl se žadatelem spolupracovat na vytváření podkladů pro poskytnutí úvěru, aby mohl spolehlivě vyhodnotit potenciál projektu žadatele, možnost jeho realizace a jeho životnost (tedy i rizika případné insolvence). Měl by za tímto účelem osobně navštívit žadatele o úvěr v místě jeho plánovaného podnikání. Tímto způsobem bude zvýšena informovanost poskytovatele o podrobnostech plánovaném projektu žadatele a zároveň sníženo úvěrové riziko. Prostřednictvím časté komunikace úvěrových pracovníků s klientem lze pak průběžně sledovat, jakým způsobem je realizován účel úvěru a jak se vyvíjejí majetkové poměry klienta.

Výše popsané úvěrové riziko na straně poskytovatele lze zcela evidentně významně eliminovat i prostřednictvím výběru vhodných a spolehlivých úvěrových pracovníků. V tomto kontextu je nutné zmínit, že ke spolehlivosti a odbornosti úvěrových pracovníků

poskytovatele může značně přispět i jejich průběžné vzdělávání a zvyšování právního vědomí. Pracovníkům by mělo být zdůrazněno, čeho se především při poskytování úvěrů mají vyvarovat, a to i z hlediska dodržování unijních předpisů pro poskytování veřejné podpory, na co se u žadatelů o úvěr nejvíce soustředit, jak vyhodnocovat podnikatelské záměry a finanční situaci žadatelů, ale také o trestněprávní odpovědnosti pracovníků za nakládání s prostředky poskytovatele v rozporu s účelem Projektu.

4. Navrhované řešení minimalizace rizik poskytování úvěru v rámci Projektu

4.1 Vyhodnocení osoby žadatele

Jak již bylo výše uvedeno, v rámci omezování rizik plynoucích z poskytování úvěrů je zcela zásadní role úvěrových pracovníků, neboť to budou fakticky pouze oni, kdo budou před poskytnutím úvěru zkoumat rozhodné skutečnosti pro následné rozhodnutí o tom, zda-li poskytovatel se žadatelem smlouvu o úvěru v rámci Projektu uzavře či nikoliv. Úvěroví pracovníci by přitom měli zkoumat zejména:

- **bonitu žadatele** – tj. schopnost dostát svým závazkům, majetkové poměry žadatele (mimo jiné i nahlédnutím do registru dlužníků nebo vznesením požadavku na poskytnutí prohlášením o majetku atp.)
- **podnikatelský záměr žadatele** – kvalitu projektu, účel čerpání úvěru, návratnost projektu apod.
- **likviditu žadatele** – tj. schopnost přeměny majetku žadatele (zejména případné zástavy) na hotové peníze

Vzhledem k tomu, že Projekt je orientován na snížení nezaměstnanosti na venkově, lze předpokládat, že značná část žadatelů se bude nacházet spíše v nevyhovující finanční situaci. Základním požadavkem na žadatele by proto mělo být to, aby tento nebyl příliš zadlužen, což lze v současné době částečně ověřit např. nahlédnutím do registru dlužníků v rámci Bankovního (BRKI) a Nebankovního (NRKI) registru klientských informací. Dále je pak nutné zkoumat především životaschopnost a uskutečnitelnost podnikatelského záměru žadatele. Nedostatečnou bonitu žadatele lze částečně nahradit zvýšenou bonitou jeho ručitelů.

Vstup do Bankovního registru klientských informací je umožňován pouze bankám, které mají uzavřenou smlouvu s provozovatelem registru. Rovněž Nebankovní registr klientských informací je přístupný věřitelům, kteří mají uzavřenou smlouvu s jeho provozovatelem (provozovatelem BRKI je společnost Czech Banking Credit Bureau, a.s., provozovatelem NRKI pak společnost LLCB z.s.p.o.). Přístup do registru by tak mohl poskytovatel získat uzavřením smlouvy s provozovatelem registru, když v případě NRKI patří mezi základní podmínky pro uzavření smlouvy se zájemcem působení tohoto subjektu na finančním trhu minimálně jeden rok a předmět podnikání poskytování finančních služeb. Poplatek za nahlížení do registrů je odvislý od počtu dotazů za rok a dalších okolností, které jsou však obchodním tajemstvím LLCB z.s.p.o. a osobám, které nezačaly dosud jednat o uzavření smlouvy s provozovatelem registru nejsou sdělovány. Z registru je možno rovněž pořizovat výpisy. Tyto výpis si může opatřit pouze konkrétní osoba, která chce zjistit, je-li v registru (NRKI či BRKI) vedena. Jiná osoba si může výpis opatřit pouze na základě zmocnění (tedy např. i sám poskytovatel na základě plné moci žadatele). Cena výpisu je 100,- Kč při vydání do 30ti dnů a při vydání na počkání 200,- Kč, a to zvláště pro každý z registrů. Ideální řešením tedy je vyžadovat od žadatelů předložení aktuálních výpisů z BRKI a NRKI,

popř. si před uzavřením smlouvy o úvěru vyžádat plné moci opravňující poskytovatele k obstarání výpisů za žadatele.

4.2. Zvolení vhodného zajišťovacího institutu

Rovněž bude zapotřebí zhodnotit, který z možných zajišťovacích instrumentů bude v daném případě nejvhodnější k zajištění úvěru. Posouzení bude záležet na tom, je-li žadatel právnickou či fyzickou osobou, na jeho majetkových poměrech a na výši poskytovaného úvěru.

U právnických osob by mělo být samozřejmostí zřízení zástavního práva k obchodnímu podílu společníka, kdy toto zástavní právo zřizuje sám žadatel (společník). Dále v případě žadatelů, kteří vlastní nemovitý majetek nebo movitý majetek vyšší hodnoty, lze doporučit zřízení zástavního práva k tomuto majetku nebo jeho části. V případě, že budou poskytovány půjčky nižší (do 100.000,- Kč), zástavní právo být zřizováno nemusí, neboť tento požadavek mohl žadatele odradit (příliš vysoká hodnota záruky vůči výši úvěru)..

Porovnání vhodnosti a efektivity zajištění úvěru směnkou s jeho zajištěním prostřednictvím exekutorského (notářského) zápisu s doložkou přímé vykonatelnosti již bylo provedeno výše. Přesto lze opětovně konstatovat, že zajištění úvěru prostřednictvím směnky je administrativně méně náročné, zatímco zajištění téhož úvěru exekutorským nebo notářským zápisem s doložkou vykonatelnosti bude nutno považovat za efektivnější, a to zejména z toho důvodu, že nárok plynoucí ze směnky je nutné uplatnit nejprve u soudu (ačkoli ve zkráceném řízení prostřednictvím návrhu na vydání směnečného platebního rozkazu), zatímco nárok z exekutorského zápisu s doložkou vykonatelnosti lze bez dalšího vymáhat v exekučním řízení. Relativně bezpečným řešením se pak jeví sepsání exekutorského zápisu s doložkou vykonatelnosti přímo za účasti ručitele tak, aby i závazek z ručení mohl být vymáhán bez nutnosti uplatnění nároku před soudem.

Závazek by zároveň měl být v ideálním případě zajištěn i prostřednictvím jednoho či více ručitelů, a to v závislosti na výši úvěru. U fyzických osob je možné, aby jedním z ručitelů byl rodinný příslušník. U právnických osob je žádoucí, aby ručiteli byli společníci obchodní společnosti nebo osoby působící jako statutární orgány v této společnosti. V případě ručitele je nutné zkoumat jeho finanční a majetkovou situaci, zejména skutečnost, zda bude s to v případě neplnění ze strany dlužníka splnit závazek za něho. Ručitelem by v žádném případě neměl být manžel či manželka žadatele, a to z důvodu, že společný majetek nebo „majetek druhého z manželů“ bude zpravidla postižitelný v rámci případné exekuce z titulu majetku spadajícího do společného jmění manželů.

V případě, že závazek bude zajištěn směnkou, je třeba dbát na to, aby měla veškeré zákonem požadované náležitosti (tj. aby se skutečně jednalo o směnku, v ideálním případě o blankosměnku). Přitom je záhodno vystavit směnku „bez protestu“, čímž se zásadně zkrátí proces jejího vymáhání, když poskytovatel nebude povinen před podáním případné žaloby vznášet vůči dlužníkovi protest.

4.3. Průběžný dohled nad klientem

Po schválení úvěru a vyplacení finanční částky je nutné být s klientem i nadále v pravidelném kontaktu, a to zejména za účelem kontroly, jsou – li poskytnuté finanční prostředky čerpány v souladu s uzavřenou smlouvou a podnikatelským záměrem. Stejně tak je nutné stále monitorovat finanční situaci a majetkové poměry klienta (např. zcizování nemovitostí apod.), který by měl z tohoto důvodu pravidelně o stavu svého projektu a o svých majetkových poměrech podávat poskytovateli zprávy. Podávání zpráv o jakýchkoliv skutečnostech, které by mohly mít vliv na realizaci účelu úvěru, na jeho splatnost či dobytost, by mělo být žadateli v souladu se shora uvedeným uloženo jako součást informační povinnosti. Systematický dohled nad klientem by poskytovateli měl umožnit zjištění případného nedodržování informační povinnosti ze strany klienta, porušení účelu poskytnutého úvěru či zhoršení bonity klienta. Jak již bylo také výše uvedeno, důležité je i kvalitní nastavení sankcí za porušení jednotlivých smluvních povinností žadatele. Sankcí za nedodržení informačních povinností či sankcí za poskytnutí informací v rozporu se skutečností by mělo být v krajním případě právo poskytovatele s okamžitou platností od smlouvy odstoupit a včetně povinnosti klienta neprodleně vrátit celou nesplacenou část úvěru včetně příslušenství, v případě méně závažného porušení shora uvedených povinností pak jednorázová smluvní pokuta ve výši cca 3-5% z částky úvěru. Stejně tak by mělo být průběžně kontrolováno, zda dlužník dodržuje povinnost nedisponovat svým majetkem, nezatěžovat jej právy třetích osob a nebere na sebe další závazky bez písemného souhlasu poskytovatele, pokud se k těmto povinnostem ve smlouvě o úvěrové zavázal. I za nedodržení této povinnosti je vhodnou sankcí především smluvní pokuta a popřípadě právo poskytovatele od smlouvy s okamžitou platností odstoupit.

Po započetí splácení úvěru je rovněž nutné sledovat, jsou-li splátky spláceny řádně (tj. v plné výši dle smlouvy) a včas (tj. nejpozději do dne splatnosti). Pro případ prodlení se splácením úvěru je vhodné ve smlouvě sjednat smluvní pokutu a pro případ opakovaného porušování smlouvy právo na zesplavnění celé dosud nesplacené části úvěru, popřípadě právo od smlouvy odstoupit.

Osobní kontakt a častá komunikace úvěrového pracovníka s klientem napomůže včasnému odhalení a případně i vyřešení potenciálních problémů s realizací podnikatelského záměru či eventuálního zhoršení dobytosti pohledávky.

4.4 Vymáhání pohledávek

V případě, že klient nebude dle stanoveného splátkového kalendáře řádně a včas poskytnutý úvěr splácet, bude nutné částku úvěru vymáhat, a to včetně případných sankčních nároků (smluvních pokut, úroku z prodlení či nákladů soudního řízení). Způsob vymáhání pohledávky se pak bude odvíjet od způsobu jejího zajištění:

1) Po případ existence exekučního (notářského) zápisu s doložkou vykonatelnosti

V případě, že bude smlouva o úvěru sepsána ve formě exekutorského či notářského zápisu s doložkou přímé vykonatelnosti, popřípadě pokud bude takovýto zápis sepsán o

uzavření smlouvy o úvěru, bude možné přímo přistoupit k podání návrhu na výkon rozhodnutí či návrhu na nařízení exekuce, jejíž výkon je oproti soudnímu výkonu rozhodnutí evidentně efektivnější a rychlejší. Zatímco výkon rozhodnutí je prováděn soudním vykonavatelem, tj. zaměstnancem soudu, který je zatížen rozsáhlejší agendou než „soukromí“ exekutor a naopak má k dispozici zpravidla menší pomocný aparát než exekutor, a zároveň mu chybí motivace k řádnému a rychlému provedení výkonu rozhodnutí, „soukromí“ exekutor je motivován vysokou odměnou z části odvozenou z výše vymožené plnění za činnost exekutora. Vzhledem k této motivaci je průběh exekuce zpravidla rychlejší a efektivnější, když exekutoři postupují v rámci exekučního řízení velice flexibilně a se znatelným nasazením. Přitom exekuční řízení je i levnějším řešením, neboť návrh na nařízení exekuce není na rozdíl od návrhu na výkon rozhodnutí zpoplatněn soudním poplatkem. Návrh na nařízení exekuce a pověření soudního exekutora se podává k okresnímu soudu příslušnému podle bydliště dlužníka (tj. klienta). Věřitel (poskytovatel) si přitom může vybrat, kterému exekutorovi provedení exekuce svěří (tj. navrhne soudu konkrétní osobu ze seznamu soudních exekutorů, která by měla exekuci provést). Dlouhodobější spolupráce s jedním exekutorským úřadem (jedním exekutorem) se pak zpravidla pozitivně projeví na vzájemné důvěře a flexibilitě, tedy i na výsledku vymáhání pohledávky.

Způsob provedení exekuce a výběr exekucí postiženého majetku je závisí obecně na exekutorovy. Naopak v případě soudního výkonu rozhodnutí musí oprávněná osoba (věřitel) označit konkrétní majetek, který má být výkonem rozhodnutí postižen (navrhuje způsob provedení výkonu rozhodnutí). Samotný oprávněný však na rozdíl od exekutora nemá fakticky žádné zákonné možnosti, jak zjistit majetek povinného (dlužníka) a je tak odkázán na informace obecně známé nebo na informace, které mu povinný (klient) sdělil. Exekutor přitom může postihovat zejména nemovitě a movitě věci, pohledávky (např. běžné účty u bank), mzdu, sociální a důchodové dávky apod. Pokud by ručitelé byli účastníky exekutorského nebo notářského zápisu, lze takto bezprostředně podat návrh na nařízení exekuce i proti nim.

Pro případ existence směnky

V případě, že by exekutorský nebo notářský zápis s doložkou přímé vykonatelnosti sepsán se žadatelem nebyl, bylo by nutné nejprve uplatnit vymáhaný nárok u soudu. Pokud by byl nárok zajištěn směnkou, bylo by nutné podat návrh na vydání směnečného platebního rozkazu. K návrhu na vydání směnečného platebního rozkazu je nutné pouze přiložit originál směnky a případně další listiny přímo související s vyplněním a uplatněním směnky (např. dohodu o vyplnění či protestní listiny, není-li směnka vystavena „bez protestu“). Soud přitom nezkoumá ekonomickou kauzu dluhu a je-li mu návrh na vydání směnečného platebního rozkazu doručen spolu s výše uvedenými přílohami, směnečný platební rozkaz vydá. V něm soud dlužníkovi uloží, aby tento do tří dnů zaplatil požadovanou dlužnou částku spolu s příslušenstvím včetně případně uplatněných nákladů řízení, nebo aby v téže lhůtě podal veškeré námitky, které proti směnečnému platebnímu rozkazu, resp. proti směnce či jejímu vyplnění namítá. Nepodá-li dlužník tyto námitky (tj. ve lhůtě pouhých tří dnů od doručení směnečného platebního rozkazu), nabude směnečný platební rozkaz právní moci a stane se tak exekučním titulem (o provedení exekuce či výkonu rozhodnutí viz. výše). Podstatné přitom je, že po shora uvedené lhůtě nelze námitky dokonce ani měnit nebo rozšiřovat. Co není

dlužníkem namítnuto do tří dnů od doručení směnečného platebního rozkazu, k tomu by soud neměl přihlídnout. Jak již však bylo výše naznačeno, příslušnými soudy k projednání těchto žalob jsou krajské soudy dle místa bydliště nebo sídla dlužníka. Negativem proto je relativně značné přetížení těchto (obchodních) soudů. Pro případ podání námitek dlužníkem se tedy může jen soudní část vymáhání pohledávky řádově protáhnout o více než rok.

Pro případ existence zástavního práva

V případě, že bude poskytnutý úvěr zajištěna zástavním právem a zároveň klient nebude řádně a včas poskytnutý úvěr splácet, bude poskytovatel oprávněn nejprve celý dluh zesplavnit (tj. vyzvat klienta k vrácení celé dlužné částky) a pokud ani poté klient (dlužník) svoji povinnost nesplní, bude možné uspokojit pohledávku poskytovatele z výtěžku ze zpeněžení zástavy. Zpeněžení může být provedeno na návrh poskytovatele jako zástavního věřitele ve veřejné dražbě nebo ve formě soudního prodeje zástavy. Zástava může být ve veřejné dražbě prodána opět pouze na základě vykonatelného exekučního titulu, bylo by proto opět nutné nejprve podat žalobu na zaplacení dlužné částky k soudu. Druhou variantou pak je soudní prodej zástavy, kdy by se poskytovatel ve svém žalobním návrhu bez dalšího domáhal vydání rozhodnutí, jímž soud nařídí prodej zástavy (tj. nikoliv zaplacení dlužné částky). V obou případech by pak byla pohledávka poskytovatele za dlužníkem (klientem) uspokojena z výtěžku tohoto prodeje.

Pro případ existence ručitelského závazku

Při zajištění pohledávky (mikropůjčky) ručením je možné uplatnit nárok na splnění dlužné částky u soudu proti dlužníkovi (klientovi) a zároveň i proti jeho ručiteli. Jak již bylo výše uvedeno, je v tomto případě nejprve nutné dlužníka písemně vyzvat ke splnění jeho závazku a teprve pro případ, že svůj závazek nesplní ani v dodatečně určené lhůtě je možno podat žalobu i proti jeho ručiteli. Tato výzva však musí být prokazatelně dlužníkovi doručena, jinak povinnost ručitele plnit za dlužníka nevzniká. Pokud jsou však výše uvedené podmínky splněny, může se věřitel (v daném případě poskytovatel) bez dalšího domáhat soudní cestou zaplacení dluhu zároveň po klientovi i jeho ručiteli. V rozsahu, v němž kterákoliv z těchto osob dluh splní, dluh zaniká. Obě osoby jsou přitom povinny plnit tentýž závazek, avšak každá z jiného právního důvodu. Otázka následného majetkového vyrovnání mezi klientem a ručitelem je však již pro osobu věřitele, tj. poskytovatele nepodstatná.

Pro případ neexistence zajišťovacího instrumentu

Pro případ velmi nízkých úvěrů si lze představit i situaci, kdy by nebylo sjednáno žádné zajištění. I v takovémto případě lze pohledávku vymáhat na základě smlouvy o úvěru a na základě dalších podkladů v běžném civilním řízení. V tomto případě by se poskytovatel žalobou o zaplacení obrátil na soud a požadoval vydání autoritativního rozhodnutí, jímž by byla dlužníkovi uložena povinnost dluh uhradit. Dobu tohoto řízení však lze jen stěží předjímat, což však platí i pro případ výše uvedeného ručitelského zajištění mikropůjčky. Záleželo by na tom, zda by dlužník činil obstrukce či nikoliv. Problém však v daném případě

patrně nastane s vymahatelností takového pohledávky, byť pravomocně soudně přiznané, a to zejména za situace, kdy by dlužníkem byla právnická osoba – zejména společnost s ručením omezeným, kdy společníci za závazky společnosti *de facto* neručí. Nově zakládaná společnost se snadno může dostat do ekonomických obtíží a za těchto okolností pak nebude vlastnit žádný majetek, proti němuž by mohla být vedena exekuce. Pro případ, že by však byla klientem např. fyzická osoba (popř. veřejná obchodní společnost apod.), bylo by možno vymáhat uspokojení pohledávky i proti této osobě (resp. proti jejím společníkům – fyzickým osobám), čímž se pravděpodobnost uspokojení pohledávky zvyšuje. Za těchto okolností si tedy lze představit i poskytnutí mikropůjčky bez zajištění, rozhodně však nelze tento postup doporučit.

Pro případ sjednání rozhodčí doložky

Dosud opomíjenou variantou řešení je možnost sjednat si v úvěrové smlouvě i rozhodčí doložku, tj. ujedná o tom, že veškeré případné spory, které by mezi smluvními stranami mohly ze smlouvy vyplynout, budou řešeny před rozchodem tzv. „*ad hoc*“, případně před stálým rozhodčím soudem. Tímto postupem se lze vyhnout zdlouhavému soudnímu řízení, když zpravidla věřitelem určený rozhodčí rozhodují výrazně rychleji než dnes velmi přetížené soudy. Jejich rozhodnutí (nález) pak po nabytí právní moci má stejně jako pravomocné rozhodnutí soudu povahu exekučního titulu, na jehož základě lze vést proti dlužníkovi exekuci. Rozhodčí nález může být dlužníkem následně napaden pouze z důvodů předjímaných zákonem, které jsou však velmi omezené a vztahují se fakticky jen na nejvýznamnější pochybení rozhodců a jejich rozhodnutí. Nespornou výhodou rozhodčího řízení přitom zůstává jeho rychlost a neformálnost, nevýhodou pak může být neochota žadatele zavázat se k této doložce za situace, kdy rozhodce určí poskytovatel. Z tohoto důvodu lze doporučit poskytovateli spíše sjednání některého ze stálých rozhodčích soudů přímo v rámci rozhodčí doložky. Řízení před těmito stálými rozhodčími soudy je sice více formalizováno, na klienty však může působit důvěryhodněji.

Prostředkem, který může rovněž pozitivně působit na dlužníka ve smyslu je vůle ke splnění závazku je motivace k zaplacení prostřednictvím odpuštění části sankčních poplatků či úroků z prodlení. V tomto případě je však nutné určit vhodný okamžik, kdy klienta touto cestou motivovat. V případě, že se klient o této možnosti dozví předčasně, mohl by dobré vůle poskytovatele zneužít – tj. od počátku s odpuštěním sankcí počítat a s tímto vědomím splacení splatného závazku v rozporu se smlouvou odkládat. Naopak po zahájení soudního řízení již není důvodu, proč z žalobního návrhu ustupovat a tedy proč následně sankce za porušení smlouvy dlužníkovi odpouštět.

5. Závěr

S ohledem na shora uvedené skutečnosti lze pro účely Projektu doporučit založení nového subjektu – právnické osoby. Vzhledem k tomu, že se jedná o nakládání s veřejnými prostředky, zdá se výhodnějším založení některé z kapitálových obchodních společností, kdy obchodní zákoník relativně přesně specifikuje organizační strukturu těchto společností, způsob založení, vzniku, „rozšíření“ či „zúžení“ počtu společníků, odpovědnost statutárních orgánů a společníků za škodu i závazky společnosti či zrušení a zánik společnosti. Všechny shora uvedené skutečnosti by v případě ostatních subjektů uvedených v 2. kapitole této analýzy bylo nutno přesně nadefinovat v zakladatelském dokumentu či ve stanovách. Nelze však vyloučit, že nastanou situace a okolnosti, které nebudou v těchto dokumentech upraveny a bude tak problematické hledat způsob jejich rozřešení. Na druhé straně však nutno podotknout, že pro některé potenciální poskytovatele může být právě možnost takto volné právní úpravy, jako je tomu v případě např. občanských sdružení, výhodnější. Tuto variantu řešení však lze doporučit spíše v případě poskytovatelů, kteří budou založeni jediným subjektem (např. jedinou obcí) a kteří nebudou mít složitou vlastnickou a organizační strukturu.

Obecně nelze říci, že např. pro kraje bude výhodnější zakládat akciové společnosti, zatímco pro obce či dobrovolné svazky obcí společnosti s ručením omezeným. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem a s přihlédnutím ke zřizovacím nákladům lze doporučit zřízení společnosti s ručením omezeným v případě menších obcí, zejména těch, u nichž nelze předpokládat spolupráci na projektu s dalšími subjekty (obcemi), a to z důvodu omezených možností přistoupení třetích osob k Projektu. Na druhé straně v případě např. krajů, či předem dohodnutého okruhu obcí lze doporučit zřízení akciové společnosti při respektování výše uvedeného. V tomto případě by každý subjekt nabyl určitý počet akcií podle své majetkové účasti na zakládané společnosti. Dále by s těmito prostředky hospodařila tato společnost. V případě zájmu třetích osob (obcí) o přistoupení k Projektu by pak mohl být tento proces realizován odprodejem části akcií některým ze zúčastněných subjektů (pravděpodobně krajem, který by za tímto účelem měl od počátku vyšší majetkovou účast ve společnosti), nebo zvýšením základního jmění s úpisem (a emisí) nových akcií.

Nelze opominout ani variantu, kdy by některý ze subjektů stanovených v 2. kapitole této analýzy byl založen dobrovolným svazkem obcí založeným za tímto účelem. Pak by se společníkem této společnosti stal právě tento svazek. Přistoupením k dobrovolnému svazku obcí by tak obci fakticky vznikla i účast na založené společnosti a tedy na Projektu. Tento postup je však složitější a eliminuje z účasti na Projektu kraje, které nemohou být „členy“ dobrovolného svazku obcí. Navíc i v tomto případě platí zásada, že majetek vložený do sdružení obcí, zůstává jejím majetkem a nepřechází do majetku svazku obcí. Je tedy zřejmé, že by svazek obcí nemohl do obchodní společnosti vkládat majetek, který pouze spravuje. Musel by tedy jiným způsobem nabýt majetek (např. z dotací, darů, vlastní hospodářskou činností apod.), který by do zakládané společnosti vložil.

Závěrem je dále možné shrnout, že za nejlepší způsob zajištění je možné považovat sepsání smlouvy o úvěru formou exekutorského (notářského) zápisu s doložkou přímé vykonatelnosti v kombinaci s dalším zajištěním, které bude zvoleno v závislosti na výši úvěru, dobu, na kterou je poskytován a samozřejmě s ohledem na osobu dlužníka a jeho poměry. V případě, že dlužník má majetek, který je možné zastavit za účelem zajištění pohledávky, není již nutné, aby si dlužník hledal ručitele. Naopak pokud takový majetek vlastnit nebude, je vhodné, aby byla pohledávka zajištěna ručením, kdy počet ručitelů a jejich požadovaná finanční situace opět bude záviset zejména na výši úvěru.

Pohledávka však vždy musí být do maximální výše zajištěna tak, aby byla rizika spojená s poskytováním úvěrů minimalizována. Při dostatečné komunikaci úvěrových pracovníků s dlužníky a stanovené informační povinnosti dlužníků, stejně jako systematické kontrole činnosti úvěrových pracovníků, se pak budou právní rizika blížit nule.

Celkově je pak především nutné zdůraznit, že zásadní vliv na minimalizaci rizik má bezchybná právní dokumentace, především perfektně zpracovaná úvěrová smlouva, která bude zahrnovat i vhodné zajištění a stanoví dlužníkovi řádně informační povinnost, sankce za nedodržení účelu úvěru atp. Zpracování návrhu právní dokumentace úvěru je druhou etapou Analýzy právních podmínek pro poskytování malých úvěrů podnikatelům na venkově, která bude zpracovatelem dokončena ke dni 30.10.2007.

Obecně lze již na základě této analýzy shrnout základní teze, které by měla úvěrová smlouva obsahovat. Zejména:

- prohlášení poskytovatele, že poskytuje úvěr (mikropůjčku) z veřejných prostředků k dosažení cíle, jímž je podpora zaměstnanosti ve venkovských regionech, nikoliv za účelem dosahování zisku,
- prohlášení žadatele, že si je vědom cíle poskytovatele – tj. snahy podpořit prostřednictvím poskytnutí úvěru růst zaměstnanosti v regionu a že k naplnění těchto cílů úvěr použije,
- konstatování, že vzhledem k veřejnému charakteru podpory je úvěr (mikropůjčka) poskytován v rámci podpory *de minimis*, a tedy v souladu s komunitárním právem
- prohlášení žadatele, že si je shora uvedené skutečnosti vědom, že bude plnit veškeré povinnosti, které pro něho jako pro příjemce veřejné podpory *de minimis* plynou,
- přesnou specifikaci účelu úvěru (tj. k jakým účelům a jakým způsobem bude poskytnutý úvěr žadatelem využit – včetně časového harmonogramu),
- jednoznačně stanovené právo poskytovatele od smlouvy s okamžitou platností od smlouvy odstoupit pro případ porušení výše uvedeného účelu úvěru, a to i v případě méně závažného porušení
- výši úvěrované částky, podmínky splatnosti úvěru a úročení úvěru,
- sankce za nedodržení podmínek splatnosti úvěru (včetně práva na zesplatnění celé poskytnuté částky a práva na odstoupení od smlouvy),
- dohodu o zajištění úvěru, a to v souladu se shora uvedenými závěry o právních a ekonomických rizicích (alternativní řešení dle výše poskytované částky, případně dle subjektu, jemuž je úvěr poskytován),

- uložení informační povinnosti žadateli, a to jak ve vztahu k podpoře *de minimis*, tak i ve vztahu k eliminaci rizik na straně dlužníka (insolvence),
- v závislosti na specifikaci účelu úvěru zapracovat do smlouvy jako nedílné přílohy i dokumenty s tím související (např. projektovou dokumentaci, apod.)
- závazek žadatele sjednat příslušné pojištění, jímž by byla kryta pro případ pojistné události dobytost pohledávky poskytovatele
- právo poskytovatele provádět pravidelnou i namátkovou kontrolu nakládání s poskytnutými prostředky,

Smlouva by tak měla poskytovateli umožnit kdykoliv při nedodržení smluvních podmínek od smlouvy odstoupit a zároveň vhodně zvolenými smluvenými sankcemi (zejména smluvními pokutami) žadatele „motivovat“ k dodržení smlouvy. Tím pádem i minimalizovat rizika na straně žadatele.

6. Použitá literatura:

a) odborná literatura

- Bejček, J., Eliáš, K., Raban, P. a kol. Kurs obchodního práva. Obchodní závazky. 3. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003.
- Bělohávek, A. Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004.
- Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 8. vydání. Praha: C.H. Beck, 2003.
- Kasíková, M. a kol. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2005
- Kolektiv autorů: Občanské právo hmotné. Svazek II. Sruhé aktualizované a doplněné vydání. Praha: CODEX Bohemia, 1998.
- Kotásek, J., Pokorná, J., Raban, P. a kol. Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů. 3. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003.
- Kovařík, Z. Zákon směnečný a šekový. Komentář. 4. doplněné vydání. Praha: C.H.Beck, 2005.
- Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 9. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004.

b) právní předpisy

- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění,
- zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění,
- zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, v platném znění,
- zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, v platném znění,
- zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných organizacích, v platném znění,
- zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, v platném znění,
- zákon č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře, v platném znění,
- zákon č. 215/2004 Sb., o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory, v platném znění,
- Smlouvy o ES/EU, v platném znění,
- nařízení Evropské Komise č. 1998/2006, o použití článků 87 a 88 Smlouvy na podporu de minimis,
- nařízení Evropské Komise č. 70/2001, o aplikaci čl. 87 a 88 na veřejné podpory pro malé a střední podniky, v platném znění,
- nařízení Evropské Komise č. 364/2004 doplňující nařízení EK č. 70/2001, v platném znění,
- zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový, v platném znění,

- zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v platném znění,
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění,

7. Příloha

Příloha č. 1: Příloha č. I Smlouvy o ES

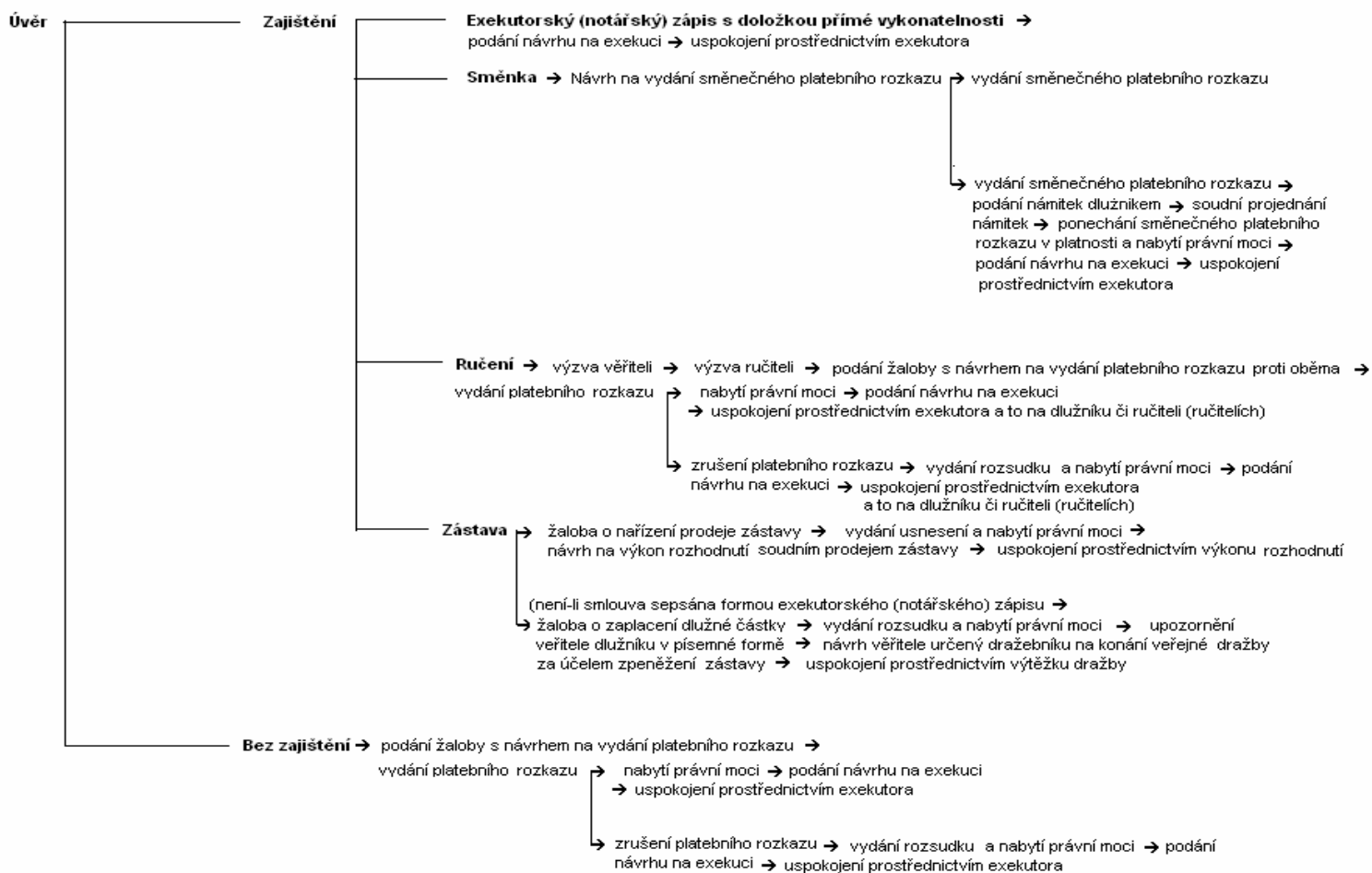
Kapitola v Bruselské nomenklatuře	Produkt (surovina)
Kapitola 1	Živá zvířata
Kapitola 2	Maso a jedlé droby
Kapitola 3	Ryby a koryši, měkkýši a jiní bezobratlí
Kapitola 4	Mléko, mléčné výrobky; vejce; přírodní med
Kapitola 05.04.	Střeva, měchýře a žaludky ze zvířat (jiných než ryb), celé a jejich části
Kapitola 05.15	Výrobky živočišného původu jinde neuvedené ani nezahrnuté; mrtvá zvířata dle kapitoly 1 nebo 3, nevhodné pro lidskou konzumaci
Kapitola 6	Živé stromy a ostatní rostliny; hlízy, kořeny apod.; řezané květiny a okrasné listoví
Kapitola 7	Jedlá zelenina, některé kořeny a hlízy
Kapitola 8	Jedlé ovoce a ořechy; kůra melounů a citrusového ovoce
Kapitola 9	Káva, čaj a koření, s výjimkou maté (položka č. 0903)
Kapitola 10	Obiloviny
Kapitola 11	Mlýnské výrobky; slad; škroby; inulin; pšeničný lepek
Kapitola 12	Olejnata semena a olejnaté plody; různá zrna, semena a plody; průmyslové a léčivé rostliny; sláma a pícniny
Kapitola 13 býv. Kapitola 13.03	Pektin
Kapitola 15.01	Sádlo a jiný přepuštěný vepřový tuk; přepuštěný drůbeží tuk
Kapitola 15.02	Nepřepuštěné hovězí tuky, ovčí nebo kozí; lůj (včetně „premier jus“) vyrobené z těchto tuků
Kapitola 15.03	Stearin z vepřového sádla, olein z vepřového sádla, oleostearin, oleostearin a olein z loje, neemulgované, nesmíchané ani jinak neupravené
Kapitola 15.04	Tuky, oleje a jejich frakce z ryb a mořských savců, též rafinované
Kapitola 15.07	Stanovené rostlinné tuky a oleje, tekuté nebo pevné, surové, rafinované nebo čištěné
Kapitola 15.12	Tuk a oleje živočišné nebo rostlinné a jejich frakce, hydrogenované, též rafinované, ale jinak neupravené
Kapitola 15.13	Margarin, náhražka sádla a ostatní upravené jedlé tuky
Kapitola 15.17	Zbytky po zpracování živočišných tuků nebo živočišných nebo rostlinných vosků
Kapitola 16	Přípravky z masa, ryb nebo koryšů, měkkýšů nebo jiných vodních bezobratlých
Kapitola 17.01	Cukr řepný a třtinový cukr, tuhý
Kapitola 17.02	Ostatní cukry; cukerné sirupy ; karamel
Kapitola 17.03	Melasa, též odbarvovaná

Analyza právních podmínek pro poskytování malých úvěrů podnikatelům na venkově
I. etapa – vyhodnocení právních rizik a omezení plynoucích z poskytování úvěrů
Zadavatel: Centrum pro komunitní práci západní Čechy

Kapitola 17.05	Ochucené nebo odbarvené cukry, sirupy a melasa, nezahrnující ovocné džusy obsahující přidaný cukr v jakémkoli podílu
Kapitola 18.01	Kakaový bob, celý nebo drcený, syrový nebo pražený
Kapitola 18.02	Kakaové palmy, kůra, slupka, odpad
Kapitola 20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů nebo jiných částí rostlin
Kapitola 22.04	Vinný mošt, kvasící nebo se zastaveným kvašením, jinak než přidáním alkoholu
Kapitola 22.05	Víno z čerstvých hroznů; hroznový mošt, jehož kvašení bylo zastaveno přidáním alkoholu
Kapitola 22.07	Ostatní kvašené (fermentované) nápoje (např. jablečné, hruškové, medovina)
býv. Kapitola 22.08 býv. Kapitola 22.09	Ethylalkohol nebo neutrální lihoviny, též nedenaturované, o jakékoli síle, získané ze zemědělských produktů uvedených v Příloze I Smlouvy, kromě likérů a jiných alkoholických nápojů a směsných alkoholických přípravků uváděných jako „koncentrované extrakty“ pro výrobu nápojů
býv. Kapitola 22.10	Stolní ocet a jeho náhražky získané z kyseliny octové
Kapitola 23	Zbytky a odpad z potravinářského průmyslu; připravené živočišné krmivo
Kapitola 24.01	Nezpracovaný tabák, tabákový odpad
Kapitola 45.01	Přírodní korek, nezpracovaný, drcený, granulovaný nebo mletý, korkový odpad
Kapitola 54.01	Len, nezpracovaný nebo upravený, ale ne spředený; lněné koudele a odpad
Kapitola 57.01	Pravé konopí (<i>Cannabis sativa</i>), nezpracované nebo upravené, ale ne spředené; koudele a odpad pravého konopí

Analýza právních podmínek pro poskytování malých úvěrů podnikatelům na venkově
 I. etapa – vyhodnocení právních rizik a omezení plynoucích z poskytování úvěrů
 Zadavatel: Centrum pro komunitní práci západní Čechy

Příloha č. 2: Přehled postupů vymáhání pohledávky u jednotlivých druhů zajištění/bez zajištění

Analýza právních podmínek pro poskytování malých úvěrů podnikatelům na venkově
I. etapa – vyhodnocení právních rizik a omezení plynoucích z poskytování úvěrů
Zadavatel: Centrum pro komunitní práci západní Čechy

Příloha č. 3: Srovnání zajišťovacích instrumentů/bez zajišťovacích instrumentů

Druh zajišťovacího institutu	Rychlost uspokojení	Náklady spojené s uplatněním zajišťovacího institutu	Pravděpodobnost uspokojení	Vliv zajišťovacího institutu na dostupnost úvěru	Přibližná doba vymáhání pohledávky
Zástavní právo	2	3	1	4	1 rok soudní řízení + prodej
Ručení	1/4	1	2	2	Závisí na skutečnosti, zda ručitel svoji povinnost dobrovolně splní (pak cca 2 měsíce), jinak viz. Bez zajištění
Sepis exekutorského (notářského) zápisu s doložkou přímé vykonatelnosti	1	2	3	3	2 měsíce soudní řízení + 1 rok exekuce
Směnka	2/5	1	3	1	2 měsíce soudní řízení v případě nepodání námitek žalovaným proti směnečnému plat. rozkazu, 2 roky v případě podání námitek + 1 rok exekuce
Rozhodčí doložka	2	3	3	2	5 měsíců + 1 rok soudní řízení
Bez zajištění	2/5	2	3	1	2 měsíce v případě, že žalovaný přebírá poštu a nepodá odpor proti platebnímu rozkazu, jinak 1 rok soudní řízení + 1 rok exekuce
Legenda	Stupnice 1-5: 1 – uspokojení může být dosaženo rychle 5 – uspokojení může být dosaženo až v delším	Stupnice 1-5: 1 – na zajištění není nutno vynaložit žádné náklady 5 – na zajištění je nutno vynaložit velmi	Stupnice 1-5: 1 – Pravděpodobnost uspokojení závazku v celém rozsahu je vysoká 5 – Uspokojení	Stupnice 1-5: 1 – zajišťovací institut nesnižuje dostupnost úvěru 5 – zajišťovací institut snižuje dostupnost úvěru	Údaje vychází z průměrných hodnot za předpokladu řízení v jediném stupni a za předpokladu, že dlužník není zcela nemajetný

Analýza právních podmínek pro poskytování malých úvěrů podnikatelům na venkově
I. etapa – vyhodnocení právních rizik a omezení plynoucích z poskytování úvěrů
Zadavatel: Centrum pro komunitní práci západní Čechy

	časovém horizontu	vysoké náklady	závazku v celém rozsahu je nejisté		
--	-------------------	----------------	------------------------------------	--	--

Příloha č. 4: Srovnání právních forem potenciálních poskytovatelů

Druh právnické osoby	Rychlost založení	Finanční náročnost spojená se založením	Zákonná omezení nakládání s prostředky	Zvýhodnění na daních či poplatcích	Ručení za závazky
Občanské sdružení	1	1	1	5	1
Obecně prospěšná společnost	2	1	4	1	1
Nadační fond	2	1	2	2	1
Nadace	2	1	3	2	1
Účelový peněžní fond	3	1	1	4	1
s.r.o.	2	3	2	5	2
a.s.	3	4	2	5	1
Legenda	<p>Stupnice 1-5: 1- Založení je velice rychlé</p> <p>5 – založení je velmi časově náročné</p>	<p>Stupnice 1-5: 1- Minimální finanční náročnost</p> <p>5 – maximální finanční náročnost</p>	<p>Stupnice 1-5: 1- bez omezení</p> <p>5 – maximální omezení</p>	<p>Stupnice 1-5: 1- nejvýhodnější</p> <p>5 – bez zvýhodnění</p>	<p>Stupnice 1-5: 1- „členové – společníci“ neručí za závazky subjektu</p> <p>5 – „členové – společníci“ ručí za závazky subjektu v plném rozsahu</p>